

2

Mga Sahi kag Krisis sa Katilingban nga Pilipino

Pangbukas

Isa ka katilingban nga malakolonyal kag malapyudal: ini ang basehan nga balayon sang katilingban nga Pilipino subong. Dapat hugot nga hakson ang obhetibo nga kamatuoran nga ini agud husto nga mahangpan ang matuod nga kahimtangan sang katilingban, ang matuod nga kinaiya kag mga ugat sang walay kalubaran nga krisis nga madugay na nga nagatublag sa banwa, subong man ang husto nga rebolusyonaryo nga solusyon sa krisis.

Ginasuma sa topiko nga ini ang mga nagapanguna nga halambalanon sa kasaysayan kag subong nga kahimtangan sang pungsod — paagi sa pagpaathag sa moda sang produksyon kag katumbas nga areglo sa pulitika kag kultura nga ginapaluntad sang imperyalismong US kag mga lokal nga idu-ido sini nga daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta. Ginaanalisar ang krisis sang katilingban nga malakolonyal kag malapyudal kag ang mga talalupangdon nga manipestasyon sini sa krisis sa ekonomiya, pulitika, polisiya pangluwas kag kultura. Ginaathag man ang mga sahi sa katilingban Pilipino kag ang mga sandigan nga relasyon sang pagpanghimulos kag pagpamigos sa tunga sang mga sahi nga nagahari kag mga sahi nga ginaharian.

Ang husto nga pag-analisar sa balayon sang mga sahi sa katilingban amo ang pundasyon sang paghangup sa basehan nga kinaiya kag mga nagapanguna nga katungdanan sang rebolusyong Pilipino. Kon indi mahangpan ang malakolonyal kag malapyudal nga pag-analisar sa sahi sang subong nga balayon sang katilingban, indi mahangpan ang kinaiya sang walay untat nga krisis sang katilingban Pilipino kag kon ngaa ang obhetibo nga hulag sang mga basehan nga kontradiksyon sang sistema nga ini nagatuga sang tuman kapaborable nga sitwasyon para sa pagsulong sang armado nga rebolusyon. Indi mahimo nga malig-on nga masulong ang rebolusyon sa husto nga direksyon.

Ang husto nga paghangup sa balayon sang mga sahi sa katilingban ang ubay man sa pangkatilingban nga pagpanayasad kag pagpanalawsaw sa kongkreto nga

2 Mga Sahi kag Krisis sa Katilingban nga Pilipino

kahimtangan sang pumuluyo sa lain-lain nga sakop kag lebel. Ini ang husto nga pamaagi sang paghibalo sa kongkreto nga kahimtangan sang pumuluyo kag katilingban. Kag ang yadto nga kongkreto nga pag-analisar sa kongkreto nga kahimtangan sang katilingban ang pinakamalahalon nga basehan sa pagtalana sang mga husto nga taktika kag islogan sa pagsulong sang mga rebolusyonaryo nga kahublagan kag paghimakas sang masa sang pumuluyo.

Ang husto nga Marxista-Leninista nga pag-analisar sa kasaysayan kag subong nga kahimtangan sang Pilipinas isa sa pinakamalahalon nga kadalag-an sang liwat nga natukod nga Partido sa pagpasaka sang kabilugan nga lebel sang kinaalam nga teoretikal kag pangpulitika, subong man sang rebolusyonaryo nga aktibidad, sang proletaryado kag pumuluyo nga Pilipino. Apang halin sang ulihi nga bahin sang dekada 1970—sa impluwensya sang lain-lain nga rebisyunista, repormista kag pasista nga propaganda sa kuno kapitalista nga pag-uswag sang Pilipinas—may pila ka elemento sa sulod sang Partido nga nagsugod nga magpahayag kag magganyat sang mga pagduda sa malakolonyal kag malapyudal nga pag-analisar sa sistema pangkatilingban sang pungsod. Ang yadto nga mga pagduda nagserbi nga basehan sang nagkalain-lain man nga pagduda sa linya sang demokratiko nga rebolusyon sang banwa paagi sa malawigan nga inaway banwa kag mga hagna nga kuno “pauswagon”, “pinuhon” kag “ipasanto” kuno ini. Ang gindangtan amo ang mga malala nga paglihis nga insureksyunista kag adbenturistang militar nga ginkumbinar sa populismo nga burges, ekonomismo, kag linya sa nagahiliugyon nga prente nga nagabunggo kag nagatunaw sa pagpamuno sang Partido kag sosyalista nga perspektiba sang demokratiko nga rebolusyon sang banwa.

Sa Ikaduha nga Dunganon nga Kahublagan sa Pagpanadlong, liwat nga ginaathag kag labi pa nga ginapadalum naton ang paghangup sang mga kadre kag katapu sang Partido sa husto nga pag-analisar sa sahi sa katilingban Pilipino bilang basehan sang malig-on kag husto nga pagsakdag sa rebolusyonaryo nga linya sang Partido.

Pagasakupon sang pagtuon sa topiko nga ini ang masunod nga mga pangunahon nga punto:

1. Krisis sang katilingban nga malakolonyal kag malapyudal
2. Mga sahi sa katilingban nga malakolonyal kag malapyudal

I. Krisis sang Katilingban nga Malakolonyal kag Malapyudal

1. Ngaa walay untat kag padayon nga nagapalala ang krisis sang sistema nga malakolonyal kag malapyudal?

Ang malakolonyal kag malapyudal nga sistema isa ka pangkatilingban nga sistema nga yara sa walay untat nga krisis. Ginapaantus ini sang duha ka tagumatayon nga pwersa: ang dumuluong nga monopolyo kapitalismo kag lokal nga pyudalismo. Agud mapabilin kag mamentinar sang mga pwersa nga ini ang ila dominasyon, ginalimitehan nila ang pagsulong sang mga pwersa sa produksyon, kag ginagamit ang paglupig sa pulitika.

Ang daan nga demokratiko nga rebolusyon ginlutos sang kolonyal nga agresyon kag pagpangsakop sang imperyalismong US kag ginpaslaw sa iya katuyuan nga hilwayon ang banwa halin sa dumuluong nga paghari kag lubaron ang krisis sang nagakapugday nga pyudalismo. Gintukod kag ginporma sang imperyalismong US ang malapyudal nga ekonomiya sa Pilipinas. Ginpabilin ang pyudalismo kag ginpaidalum ini sa gahum sang dumuluong nga monopolyo nga kapital kag sa indi-alalangay nga bayluhanay sang mga import nga manupaktura kag eksport nga hilaw nga materyal.

Basehan nga polisiya sang imperyalismong US ang pagpugong sa pungsudnon nga industriyalisasyon kag tunay nga reporma sa duta agud ipabilin ang indi alalangay nga bayluhanay sang sobra sini nga manupakturang produkto kag barato nga hilaw nga materyal sang Pilipinas, kag agud matambak sa Pilipinas ang sobra sini nga kapital kag produkto nga agrikultural.

Kada dekada sang ika-20 nga siglo nag-agi sa pangkatilingban nga kakibang kag pag-alsa sang mga mangunguma halin sang lubos nga mapaslawan ang reporma sa duta nga ginhikot sang kolonyal nga rehimen sang US. Sadtong dekada 1930, may mga militante nga kahublagan sang mangunguma kag pag-alsa sang mangunguma sa Sentral kag Nabagatnan nga Luzon. Sadtong panahon sang pagpangsakop sang mga Hapon, ang kahublagan sang mangunguma sa Sentral Luzon nakatukod sang

hangaway sang banwa batuk sa pasista nga manugsalakay kag nagpaluya sa gahum sang mga agalon nga mayduta. Pagligad sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, nag-ibwal ang una nga malala nga gyera sang mangunguma sa pagpamuno sang partido nga proletaryo. Nalutos ini bangud sa sala nga pagpamuno nga maki-Lava, kag bentaha militar sang Estados Unidos kag lokal nga mga sahi nga reaksyunaryo.

Bangud inutil ang mga pakitang-tawo nga reporma sa duta sang mga papet nga rehimen halin kay Magsaysay tubtob sa subong, ang pagbukas sang mga kadutaan nga publiko ang solo nga nakapahaganhagan sa kawawad-on sang duta sang mga mangunguma. Pero naubos na sadtong katapusan nga bahin sang dekada 1960 ang duta nga pwede buksan bilang mga bag-o nga ulumhan. Gani labi nga naglala nga naglala ang problema sa mga mangunguma nga wala sang duta kag pagdamo sang mga mamumugon sa uma nga naga-inagaway sa nagapagamay nga trabaho sa uma.

Ang pinakamalala nga halit naman sang monopolyo kapitalismong US bilang daan na nga pwersa nga tagumatayon naagihan sadtong Daku nga Depresyon sang dekada 1930 kag sa pag-igrab sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon. Gin-guba ang mga pwersa sa produksyon sang kadam-an sa mga banwa nga kapitalista kag kadam-an sa mga kolonya kag malakolonya. Bangud sa Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, nagtindog ang mas madamo nga banwa nga sosyalista kag naglapnag ang mga kahublagan sa pungsudnon nga paghilway, mga bagay nga naglimite sa imperyalista nga patag sang impluwensya, pagpangapital kag merkado.

Pagligad sang rekonstruksyon sang mga banwa nga nasamad, upod ang Nakatungdan nga Europa kag Hapon, nagtuhaw ang problema sang nagapasingki nga kumpetisyon sang US kag iban pa nga banwa nga imperyalista agud makapangibabaw sa pangkalibutanon nga merkado nga kapitalista, kabahin ang mga kolonya kag malakolonya. Sadtong dekada 1960, ginpatuman sang US ang polisiya sang pagbubo sang pautang nga kapital sa mga indi mauswag nga banwa pareho sang Pilipinas sa katuyuan nga tukuron ang mga imprastruktura, gastuhan ang depisit sa panggwa nga baligyaanay kag balanse sang baydanay, kag sa sini, magpadayon ang pagtambak sang mga namanupaktura nga sobra nga produkto sang mga banwa nga kapitalista sa mga atrasado nga banwa

bisan ang naulihi ginatublag na sang pasulit-sulit kag malawigan nga resesyon kag implasyon.

Ang yadto nga polisiya nga imperyalista ginpabugal nga polisiya sang pagpauswag kuno sang ekonomiya sang Pilipinas. Pero ang matuod labi nga ginapalala sini ang kinaiya nga agraryo kag indi industriyal sang malapyudal nga ekonomiya sang Pilipinas kag ginpalugdang ini sa utang sa dumuluong.

Sa mga kondisyon nga mas labi nga nangin mapanghimulos kag kontraproduktibo ang imperyalismong US kag lokal nga pyudalismo, nagtuhaw ang diktadurang Marcos sadtong 1972 sa pangsutsot sang US nga lupigon ang liwat nga nagabangon nga kahublagan nga kontra-imperyalista kag kontrapudyal. Indi na masarangan sang Estados Unidos kag nagahari nga hubon nga papet nga maghari daan nga pamaagi upod ang mga dekorasyon sang mga burges liberal nga institusyon kag proseso.

Indi na makahari sa daan nga pamaagi ang bilog nga nagahari nga sistema sang mga dalagku nga kumprador kag mga dalagku nga agalon nga mayduta kag indi na maareglo sa malinong nga pamaagi ang ila mga away. Subong man, nagsugod nga magdaku ang rebolusyonaryo nga mga pwera sang partido nga proletaryo, ang hangaway sang banwa nga nakabase sa mangunguma, kag ang pungsudnon nga nagahiliugyon nga prente. Ginapursegir man sang mga ligal nga pwera sang pungsudnon-demokratiko nga kahublagan ang paghatag sang katapusan sa malakolonyal kag malapyudal nga sistema pabor sa pungsudnon kag demokratiko nga sistema.

Sa bilog nga panahon sang pasista nga diktadurya, nabuhinan ang pag-eksport sang Pilipinas sang hilaw nga materyal samtang ang mga reeksport nga manupaktura indi pwede makahatag sang ano man nga surplis sa panggwa nga baligyaanay. Ginsulayan ang pasista nga rehimen nga diktador sang mga dumuluong nga pautang (nga bisan san-o indi mabayran) kag ayuda nga baylateral sang US. Ginhimuslan sang pasista nga hubon nga Marcos ang awtokratiko nga gahum agud hiwaton ang pinakadaku kag pinakamalain nga pagpangdambong sang burukrata kapitalista sa kasaysayan sang Pilipinas. Ang burukratiko nga korapsyon nakadugang sa monopolyong kapitalista kag pyudal nga pagpanghimulos

sa pagpangdambong sa banwa kag pagsipot sa pangabuhian sang pumuluyo nga Pilipino.

Ang nagapalala nga nagapalala nga krisis indi nalubad sang pagkapukan sang paghari ni Marcos kag sang iya mga kroni. Masupog nga gintulod sang nagsunod nga rehimeng Aquino, rehimeng Ramos kag rehimeng Estrada ang pareho nga mga polisiya nga ginadikta sang dumuluong nga monopolyo kapitalismo kag kabanggi sa pungsudnon nga industriyalisasyon kag reporma sa duta. Labi nga nagdalum kag naglala ang agraryo kag malapyudal nga kinaiya sang ekonomiya. Labi nga nagdasig ang pagkagaruk sang ekonomiya kag katilingban. Labi nga naglala ang paksyunalismo kag away sa kubay sang mga reaksyunaryo, subong man ang pasista nga paglupig sa ginakibang nga mga pumuluyo.

Labi nga nagasingki ang mga basehan nga kontradiksyon sang katilingban nga malakolonyal kag malapyudal: ang kontradiksyon sang pungsod nga Pilipino kag sang imperyalismo, kag ang kontradiksyon sang malapad nga masa sang pumuluyo kag sang pyudalismo. Ang nagapalala nga kalakasan sa tunga sang mga reaksyunaryo nga paksyon, sa pag-imponer sang reaksyunaryo nga paghari kag kagustuhan sa pumuluyo, subong man sa pagpamatuk sang pumuluyo ang mga maathag nga palatandaan sang mga kontradiksyon sa katilingban nga yara sa ulihi nga halintang sang pagkalubad. Samtang nagadugay, labi nga paborable ang mga obhetibo nga kahimtangan para sa pagsulong sang rebolusyon tubtob sa kadalag-an.

Mahatagan sang katapusan ang walay untat nga krisis paagi lamang sa tunay nga reporma sa duta kag lubos nga pungsudnon nga industriyalisasyon, sandig kag kadungan sa rebolusyonaryo nga transpormasyon sa pulitika, militar, kultura kag polisiya pangluwas—buot hambalon, sa lubos nga pagpukan sa gahum sang imperyalismo, pyudalismo kag burukrata kapitalismo. Samtang indi pa masarangan sang mga suhetibo nga pwersa sang rebolusyon nga lubos nga magdaug, ang nagahari nga sistema nga malakolonyal kag malapyudal mahimo nga dalayon nga magaruk, kag mag-agi halin sa isa ka krisis padulong sa mas malala pa nga krisis sa malawig nga panahon. Solo nga ang kadalag-an lang sang bag-o nga demokratiko nga rebolusyon sa pagpamuno sang sahi nga proletaryado ang lubos nga makalubad sa krisis.

A. Krisis sa Ekonomiya

1. Ano ang krisis sang malapyudal nga ekonomiya nga Pilipino?

Halin sang gin-imponer sang imperyalismong US ang paghari sini sa Pilipinas tubtob sa subong, ang malapyudal nga ekonomiya nga Pilipino nahulog sa nagapalala nga nagapalala kag indi malubad nga krisis. Nagapabilin ini nga agraryo, pre-industriyal kag atrasado.

Ginapunggan sang imperyalismong US, daku nga burgesya kumprador kag agalon nga mayduta ang pag-uswag sang ekonomiya agud labi pa nga himuslan ang pumuluyo nga Pilipino kag maghugakom sang mas daku nga ganansya kag benepisyo. Bangian kag untol-untol nga pag-uswag lamang sang mga pwersa sang produksyon ang ila ginapasugtan.

Ginpabilin nga duta nga agrikultural ang pangunahon nga kagamitan sa produksyon kag halos wala ginagamitan sang moderno nga teknolohiya sa pagpanguma.

Gin-guba ang lokal nga handikrap kag gin-upangan ang pag-uswag sang kumprehensibo nga lokal nga manupaktura. Gamay ang sektor sang moderno nga industriya. Wala sang mga basehan nga industriya nga nagahimo sang salsalon, basehan nga kemikal kag mga produkto nga kapital pareho sang mga makina. Gani, lubos nga nakasalig ang ekonomiya sa imported nga mga kagamitan, gatong kag mga hilaw nga sangkap nga human sa iban nga pungsod.

Halin sang tukuron ang malapyudal nga ekonomiya pangkatilingban, wala nag-angkon sang tunay nga industriyalisasyon nga nagatukod sang mga basehan nga industriya ukon reporma sa duta, agud mahatagan-lugar ang padayon nga nagapadaku nga surplus nga pangabudlay kag masabat ang paghandum sang mga mangunguma sa duta.

Nagapadaku nga nagapadaku ang masang anakbalhas nga wala sang palangabuhian—ang ginatawag nga reserba nga hangaway sang pangabudlay. Mas madasig ang paglanggab sang mga agalon nga

mayduta kag dumuluong nga kapitalista sa duta nga agrikultural sangsa sa paglapad sini. Madamuan nga nagakadulaan sang palangitan-an ang mga ginatabog nga mangunguma kag nagakadulaan man sang maubrahan ang mga mamumugon sa uma. Kag wala sang mga industriya nga sarang maka-employo sang mga ini sa kasyudaran.

Ang pagpangayaw kag pagbukas sang mga kadutaan nga publiko sang mga mangunguma, nga wala bisan ano nga klase sang materyal nga suporta halin sa reaksyunaryo nga gubyrno, ang nangin prinsipal nga guluwaan sang surplus nga pangabudlay, labina ang mga mangunguma nga wala sang duta. Pero halin sadtong ulihi nga bahin sang dekada '60, nasipot na ang mga prontra nga anay madalaganan sang ginatabog nga mga mangunguma kag ang bug-os nga sistema pangkatilingban magalupok na.

Samtang labi nga nagakasipot ang mga duna nga manggad sang Pilipinas, kag samtang labi nga nagapalala ang krisis sang pangkalibutanon nga sistema nga kapitalista, labi nga ginapalala sang imperyalismo kag lokal nga nagahari nga mga sahi ang paghuthot sang surplus nga produkto halin sa masang anakbalhas.

2. Ano ang mga talalupangdon nga kinaiya sang mga pwersa sang produksyon sa malapyudal nga ekonomiya nga Pilipino?

Masunod ang mga talalupangdon nga kinaiya sang mga pwersa sang produksyon sa malapyudal nga ekonomiya nga Pilipino:

- 1) *Duta nga agrikultural ang pangunahon nga kagamitan sa produksyon.*

Sa duta nga agrikultural nagahalin ang produkto nga pagkaon para sa lokal nga konsumo, daku nga bulto sang surplus nga produkto para sa eksport, kag pila ka hilaw nga materyal para sa lokal nga pagproseso. May ara subong nga kapin trese ka milyon ektarya sang duta nga agrikultural. Daku nga bahin sini ginagamitan sang atrasado nga pamaagi sang pagpanguma.

Ang kadam-an sang mga kadutaan nga ginatamnan sang humay, mais kag lubi—nga nagabug-os sang 90.4% sang duta nga agrikultural—ginagamitan pa gihapon sang pangabudlay sang tawo, mga kagamitan nga de-mano, arado kag mga sapat nga panguma. Indi maglabaw sa 4% sang duta nga agrikultural ang ginagamitan sang mga traktora kag iban pa nga makinarya nga panguma. Bisan sa mga dalagku nga plantasyon sang tubo, saging kag mga bag-o nga pang-eksport nga pananum (nga nagabug-os sa indi magsobra sa 7% sang duta nga agrikultural) sa diin nagagamit sang mga traktora kag kemikal nga abono kag pestisidyo, lapnagon pa gihapon ang paggamit sang pangabudlay sang tawo kag mga dumaan nga kagamitan sa panguma.

- 2) *Wala sang may natukod nga mga industriya nga makagamit sang mga lokal nga materyal agud maghimo sang salsalon, basehan nga kemikal, kag mga produkto nga kapital pareho sang mga makina. Gina-import pa halin sa iban nga pungsod ang kada moderno nga makina nga ginagamit sa ano man nga sanga sang ekonomiya—agrikultura, industriya ukon serbisyo.*

Ang sektor sang industriya—nga ginapagwa nga nagasakop sa pagmina, pagtibag sang bato, konstruksyon, utilities (hal., transportasyon, komunikasyon, elektrisidad), kag mamag-an nga manupaktura (hal.manupaktura sang mga kagamitan sa panimalay)—nagasalig sa imported nga mga kagamitan, intermedya nga materyal kag hilaw nga materyal, labina ang gatong (langis, krudo, gasolina). Mga isa ka katlo (1/3 ukon 33%) lamang sang kabilugan nga produkto sang ekonomiya ang nagahalin sa sektor sang industriya. Daku nga bahin sini (katumbas sang 1/4 ukon 25% sang kabilugan nga produkto) ang nagahalin sa manupaktura, nga nakasalig man sa mga import.

Imported bisan ang daku nga bahin ukon 85% sang mga kagamitan nga demano. Samtang, ang nabilin nga 15% nga human sa lokal ginagamitan gihapon sang mga imported nga salsalon kag iban pa nga metal. Nakasalig man sa kagamitan nga imported ang sektor sa serbisyo nga ginabug-os sang komunikasyon, transportasyon pangpubliko, pag-istak, baligyaanay kag bangko, kalingawan, serbisyo publiko kag iban pa.

Gamitan man sang mataas nga teknolohiya ang ano man nga sektor, ang ekonomiya nga Pilipino indi pa gihapon makahuman sang kaugalingon sini nga mga kagamitan. Sa polisiya sang liberalisasyon sa baligyaanay, labi nga nakasalig sa import sangsa bisan san-o man ang produksyon para sa lokal nga gamit kag bisan sa eksport.

Ang mga imported nga kagamitan, intermedya nga materyal kag hilaw nga materyal—luwas sa mga imported nga produkto nga human kag halos human na—ginabayran sang dolyar nga nagahalin naman sa kita halin sa mga eksport sang hilaw nga materyal, nga kadam-an agrikultural. Permi nga mas mahal ang mga makinarya sangsa sa mga hilaw nga materyal, kag permi nga nagadaku ang mga import sangsa sa mga eksport. Gani permi nga may depisit ukon negatibo ang balanse sang baligyaanay sang Pilipinas. Kag ang depisit nga ini ginabayran gikan sa dumuluong nga pautang kag kita sang mga OCW.

Ang agrikultural kag mineral nga produksyon para sa eksport kag produksyon sang liwat nga gina-eksport nga mga semiconductor, henero kag mga hampanganan nga manubo ang dugang-nga-balor labi nga nagatulod sang ekonomiya nga Pilipino sa kroniko [ukon paliwat-liwat] nga depisit sa panggwa nga baligyaanay kag nagapadaku nga nagapadaku nga utang nga panggwa.

- 3) *Ang mga mangunguma, mamumugon sa uma kag mamumugon nga industriyal ang direkta nga prodyuser ukon nagatuga sang mga balaklunon ukon produkto sa malapyudal nga ekonomiya. Sila man ang nagabug-os sang daku nga mayoriya sang pwersa sa pangabudlay kag sang mga may pangabuhian.*

Suno sa sensus sang 1990, baynte dos ka milyon, siyam ka gatos ka libo nga (22,900,000) pumuluyo ang may trabaho. Napulo ka milyon kag apat ka gatos ka libo (10,400,000) ukon kapin kwarantay singko porsyento (45.3%) sang may trabaho ang mangunguma kag mamumugon sa uma. Tatlo kag tunga ka milyon, (3,500,000) ukon kapin kinse porsyento (15.1%) ang mamumugon nga industriyal. Kag siyam ka milyon ukon halos kwarenta porsyento (39.5%) ang yara sa sektor sang serbisyo.

Kon painon ang mga direkta nga prodyuser lamang , makita nga sitentay singko porsyento (75%) sang mga prodyuser ang mangunguma kag mamumugon sa uma, samtang baynte singko porsyento (25%) lamang ang mamumugon nga industriyal. Buot silingon, may tatlo ka mangunguma kag mamumugon sa uma sa tagsa ka mamumugon nga industriyal.

Ara sa idalum ang listahan sang porsyento sang isip sang may trabaho, isip sa kada sektor (agrikultura, industriya kag serbisyo), kag porsyento sang may trabaho sa kada sektor halin 1960 tubtob 1990:

Listahan sang Isip sang May Trabaho kag Porsyento sa Kada Sektor									
Tuig	Kabilugan nga Isip sang May Trabaho	AGRIKULTUR A		INDUSTRIYA		SERBISYO		PRODYUSER	
		Isip	%	Isip	%	Isip	%	Isip	%
1960	8,539	5,224	61.18	1,316	15.41	1,999	23.41	6,540	76.59
1965	10,543	6,052	57.40	1,570	14.89	2,921	27.71	7,622	72.29
1970	11,358	6,100	53.71	1,876	16.52	3,382	29.78	7,976	70.22
1975	14,517	7,768	53.51	2,207	15.20	4,542	31.29	9,975	68.71
1980	16,434	8,453	51.44	2,554	15.54	5,427	33.02	11,007	66.98
1985	19,801	9,698	48.98	2,812	14.20	7,291	36.82	12,510	63.18
1990	22,894	10,381	45.34	3,469	15.15	9,044	39.50	13,850	60.50

Sa nagligad nga kapin tatlo ka dekada tayuyon ang paggamay sang porsyento sang mga direkta nga prodyuser— mangunguma, mamumugon sa uma kag mamumugon nga industriyal—sa kabilugan nga isip sang empleyo samtang nagapadaku ang porsyento sang yara sa serbisyo.

Sa pagkamatuod, kalabanan sa kuno mga mamumugon sa serbisyo wala sang trabaho, wala sang regular nga empleyo ukon indi bastante nga naiempleyo. Pero ginapatuhaw sa datos sang gubyerno nga lubos sila nga nakaempleyo. Minoriya lamang sang mga mamumugon sa serbisyo—mahimo nga indi magsobra sa 30 porsyento—ang regular nga ginasuhulan. Sa daku nga bahin, empleyado ang mga ini sa gubyerno kag sa mga istablisimento nga multinasyunal, daku nga kumprador kag nahanunga nga burges.

Ginapakita sini ang kawalay ikasarang sang malapyudal nga ekonomiya nga hatagan sang mapuslanon nga trabaho ang nagapadaku nga bahin sang pwersa sa pangabudlay kag ang tuman kahinay nga pagdabong sang produksyon kumpara sa pagdaku sang populasyon.

Kada tuig, tayuyon ang pagdaku sang isip sang sektor sa agrikultura apang, nagapagamay ang porsyento sini sa kabilugan nga may trabaho. Ang paggamay sang porsyento sang sektor sang agrikultura maathag nga nagareplektar sa kawawad-on sang tunay nga reporma sa duta kag sa madasig nga pagpanglanggab sa mga ulumhan sang mga mangunguma.

Ginapagwa sang gubyerno nga ang paggamay sang porsyento sang may trabaho sa sektor sang agrikultura pamatuod sang pagdabong sang ekonomiya kag pagdamo sang mga industriya. Ginasuyop kuno sang sektor sa serbisyo ang mga mangunguma kag mamumugon sa uma nga nagakadulaan sang ulumhan ukon sang maubrahan nga ulumhan. Isa ini ka ilusyon nga ginatuga kag ginapalpnag sang reaksyunaryo nga propaganda agud tabunan ang higante nga problema sang kawawad-on sang empleyo sa malapyudal nga katilingban.

Ang matuod, wala ukon kulang sa trabaho ang halos katunga sang kabilugan nga pwersa sa pangabudlay ukon mga may ikasarang nga magtrabaho. Bunga ini sang paggamay sang trabaho sa industriya, pagkasipot sang prontera kag pagkaagaw sa duta sang mga mangunguma kag walay untat nga pagluya sang produksyon sang hilaw nga materyal nga pang-eksport. Tuman nga nagadamo ang mga mamumugon sa uma nga naga-inagaway para sa mas nagapagamay nga trabaho sa ulumhan. Ang nagapadaku nga hubon sang pumuluyo sa kaumhan kag kasyudaran nga kulang ukon wala sang makuhaan sang palangabuhian ang gintuga sang sistema nga malapyudal.

4) *Tama ka gamay sang isip sang proletaryado nga industriyal.*

Sa nagligad nga tatlo ka dekada, duha ka milyon lang ang nagdugang sa isip nila samtang kapin treynta ka milyon ang gindaku sang populasyon sang Pilipinas. Sadtong 1990, ang tatlo kag tunga ka milyon

nga mamumugon sa sektor sang industriya halos anum ka porsyento (6%) lamang sang populasyon sang Pilipinas.

Ginapakita sang pagkalansang sa gamay nga porsyento sang mamumugon sa industriya, labina sang mas gamay pa nga porsyento sang mamumugon sa manupaktura, ang pagka-arikutoy sang ekonomiya kag kawawad-on sang matuod nga industriyalisasyon. Wala sang ginatuga nga bag-o nga trabaho sa kasyudaran nga magasalo sa nagahabok nga surplus nga pangabudlay sa kaumhan.

Sa kubay sang mga mamumugon sa industriya, padayon nga nagapagamay ang porsyento sang mamumugon nga yara sa manupaktura kumpara sa mga mamumugon sa pagmina, pagtroso, konstruksyon kag utilities (kuryente, tubig kag gatong). Halin otsenta (80%) sadtong 1960, naggamay ini sa saisenta'y kwatro ka porsyento (64%) na lamang sadtong 1990. Sa isip nga ini, katunga lamang ang nagatrabaho sa mga istablisimento nga may dosientos ukon sobra pa nga mamumugon. Otsenta porsyento sang kuno mga istablisimento sa manupaktura ang mga gagmay nga talyer nga indi maglapaw sa napulo ang mamumugon.

3. Ano ang mga talalupangdon sang kinaiya sang mga relasyon sa produksyon sa malapyudal nga ekonomiya nga Pilipino?

Masunod ang mga talalupangdon nga kinaiya sang mga relasyon sa produksyon sa malapyudal nga ekonomiya nga Pilipino:

- 1) *Ang daku nga burgesya kumprador ang pinakadominante nga sahi sa malapyudal nga katilingban.*

Sa pagsakdag sang imperyalismong US, ang daku nga burgesya kumprador ang solo nga pinakadominante nga sahi sa Pilipinas. Ini ang manugbandera sang malapyudal nga mga relasyon sa produksyon. Bilang nagapanguna nga ahente sang monopolyo kapitalismo nga US sa baligyaanay kag pinansya, ini ang nagahari sa sistema sang balaklunon kag nagadesisyon sa sistema sang produksyon kag distribusyon. Ginatalana sini ang kinaiya nga malapyudal sang ekonomiya.

Ginauyatan sang mga dalagku nga kumprador ang pinakamataas nga konsentrasyon sang kapital (komersyante nga kapital) nga embolbado sa indi-alalangay nga bayluhanay sang eksport nga hilaw nga materyal kag mga import nga ginmanupaktura. Nagahugakom sila sang ganansya sa komersyo paagi sa mga operasyon nga import-eksport kag lokal nga pakyawan nga pagbaligya kag interes paagi sa mga bangko sa komersyo.

Nagapangapital man sila sa pagmina kag iban pa nga istablisimento nga nagakutkot sang mineral, mga istablisimento sa serbisyo luwas sa pagbangko, kag pagnegosyo kag mga istablisimento nga nakasalig sa mga import.

Labaw sa ano man nga nagapanghimulos nga sahi, ginakontrol kag ginagamit sang daku nga burgesya kumprador ang estado bilang kuluhaan sang pribilehiyo pang-ekonomiya kag bilang daku nga kliyente. Sa pihak nga bahin, ginagamit sang mga matag-as nga upisyal sang gubyerno ang ila pwesto agud makaganansya halin sa mga operasyon sang mga daku nga kumprador. Ang mga dalagku nga burukrata kapitalista, sa esensya, mga dalagku nga burgesya kumprador. Ginapangapinan sang pasista nga estado, ginamonopolisa nila ang mga dalagku nga kontrata kag madasig nga nagapadamo sang kadutaan. Pero nagapabilin sila sa balayon sang sahi nga daku nga burgesya kumprador kag sang sistema nga malapyudal.

Suod nga alyado kag katimbang sang daku nga burgesya kumprador ang sahi nga agalon nga mayduta sa paghari sa malapyudal nga katilingban kag sa pagpugong sa pag-uswag sini. Sa masami ukon sa madamo nga kaso, mga dalagku nga agalon nga mayduta sila bangud ang mga dalagku nga kadutaan ang pinakamasaligan nga kuluhaan nila sang mga pananum ka pang-eksport. Katulad sang sahi nga agalon nga mayduta, ginakahadlukan sang daku nga burgesya kumprador ang reporma sa duta.

Sa sugo sang monopolyo kapitalismong US kag base sa kaugalingon nga makasahi nga interes, ginabanggi kag ginapunggan sang daku nga burgesya komprador ang kumprehensibo nga industriyalisasyon sang Pilipinas. Gani ginahatagan nila sang kinaiya nga malapyudal bisan ang sektor sa industriya sang ekonomiya.

2) *Ang sahi nga agalon nga mayduta ang*

dominante nga sahi sa kaumhan.

Ang sahi nga agalon nga mayduta nagapabilin nga isa ka pinasahi nga sahi. Bisan pa naislan sang daku nga burgesya kumprador bilang dominante nga sahi sang mangin malapyudal ang katilingban, nagapabilin sila nga dominante nga sahi sa kaumhan. Sila ang manugbandera sang pinakaatrasado kag pinakareaksyunaryo nga pyudal nga relasyon sa produksyon, kag ginaupangan nila ang pag-uswag sang pwersa sa produksyon. Sila ang base sosyal sang paghari nga imperyalista kag nagapanguna nga sablag sa pag-uswag sang Pilipinas sa ekonomiya, pulitika kag kultura.

Nagapangaduha ang agalon nga mayduta sa daku nga burgesya kumprador bilang nagapanghimulos nga sahi. Sila ang pinakauna nga makakolekta sang pinakadaku nga surplus nga produkto, indi lamang halin sa mga agsador kag mga mamumugon sa uma, kundi gikan sa tanan nga mangunguma. Nagapanag-iya sila sang mga dalagku nga kadutaan kag nagapangkolekta sang arkila sa duta sa mga agsador. Agud makakuha sang mas daku pa nga surplus nga produkto, nagahimo man sila sang iban pa nga porma sang pagpanghimulos pareho sang pag-arkila sang mga mamumugon sa uma, pang-usura, indi-alalangay nga baligyaanay sang mga pananum kag input nga panguma, pagpaarkila sang kagamitan kag sapat nga panguma sa sobra ka mahal nga presyo, kag iban pa, nga matawag nga malapyudal nga mga porma sang pagpanghimulos.

Daku nga bahin sang surplus nga produkto nga ini ang ginabayad sang sahi nga agalon nga mayduta sa daku nga burgesya kumprador para sa mga imported nga produkto nga magasabat sa ila mga luho kag sa mga produktibo nga kinahanglanon sang agrikultura. Ginapuga naman sang mga dumuluong nga monopolyo ang superganansya nga ini paagi sa mga dalagku nga kumprador ukon paagi sa mga direkta nga subsidyaryo. Sa subong sini nga padron, napaidalum ang sahi nga agalon nga mayduta sa daku nga burgesya kumprador.

Pagpanag-iya sang mga agalon nga mayduta ang kadam-an sa mga pinakamaayo nga kadutaan nga agrikultural kag padayon ang akumulasyon nila sang duta. Indi lamang nila ginaagaw ang surplus nga produkto halin sa mga matuod nga prodyuser sini kundi halin man sa dalagan sang pungsudnon nga industriyalisasyon.

Bangud daku nga agalon nga mayduta man ang madamo sa daku nga burgesya kumprador, nagakaigo nga magtumod sa sahi nga daku nga kumprador-agalon nga mayduta ukon bag-o nga tipo sang agalon nga mayduta. Nagapanag-iyá sila sang mga dalagku nga plantasyon nga pangunahon nga ginakuhaan sang pang-eksport nga hilaw nga materyal. Gani mapat-ud sang mga dalagku nga kumprador ang masaligan nga base sa suplay kag kuluhaan sang dumuluong nga kwarta. Sila ang nagapaluntad sa malapyudal nga areglo sang pag-arkila sang mga mamumugon sa uma sa tuman kanubo nga suhol sa mga plantasyon sang kalamay kag lubi. Pero may mga kadutaan man sila sa diin nagapanghimulos sila sa daku nga isip sang mga agsador paagi sa pagkolekta sang arkila sa duta.

Ang daku nga burukrata kapitalista amo ang daku nga burgesya kumprador kag daku nga agalon nga mayduta nga nangin pinasahi paagi sa paggamit sa ila katungdanan nga publiko, pribilehiyo nga ginhatag sang estado, mga bangko sang estado kag istablisimento sang estado agud makahugakom sang pribado nga kapital kag duta. Sa kasaysayan sang Pilipinas, ang pinakatalalupangdon nga halimbawa sang burukrata kapitalismo ang napukan nga rehimeng Marcos.

Sa paggamit sang awtokratiko nga gahum, namanipular ni Marcos ang mga kumpanya kag proyekto sang gubyrno, dumuluong nga pautang, ganansya sa pag-eksport, pondo sang estado kag pribilehiyo agud himuon nga pinakamanggaranon kag pinakamapanghimulos nga hubon sang mga dalagku nga kumprador kag agalon nga mayduta ang iya pamilya kag mga kroni, kag nalabawan ang madugay na nga mga labing manggaranon pareho sang mga Roxas, Ayala, Zobel kag Soriano.

3) *Nakapaidalum ang pungsudnon burgesya sa daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta.*

Nakapaidalum ang pungsudnon burgesya sa daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta, ang duha ka sahi nga nagakuha sang pinakadaku nga surplás nga produkto halin sa banwa. Handum sang pungsudnon burgesya nga isulong ang pungsudnon nga industriyalisasyon kag makaptan ang primera nga pusisyon sa ekonomiya,

apang ginaipit sila sang mga dumuluong nga monopolyo, daku nga kumprador kag daku nga agalon nga mayduta. Gilayon nga ginapakita sang kamatuoran nga ini nga malapyudal kag indi kapitalista ang ekonomiya kag katilingban Pilipino.

Ara sa alibutud sang pungsudnon burgesya ang mga kapitalista nga nagapanag-iyá kag nagadumala sa mga istablisimento nga yara sa mamag-an nga manupaktura. Nagagamit sila sang mga lokal kag imported nga sangkap sa lain-lain nga lebel. Nangin istable nga basehan sang saray ang pila sa mga istablisimento nga nagaproseso pangunahon sang lokal nga hilaw nga materyal. Ang iban pa labi nga nagasalig sa imported nga mga sangkap gani mas bulnerable sa mga tikang sang dumuluong nga monopolyo.

Ang mga negosyante nga kabahin sa pungsudnon burgesya direkta nga nagadumala sa ila mga istablisimento sa produksyon. Nagapanghimulos sila sa mga mamumugon paagi sa pagpuga sang surplus nga balor, kag masami nga nagasuhol sang mas manubo sangsa suhol sang mga istablisimento nga dumuluong kag daku nga kumprador. Pero mas mataas nga mga porsyento sang ganansya ang ginasuyop sang mga istablisimento nga dumuluong kag kumprador. Mas malala pa, ang mga superganansya nga ini ginapagwa nila sa pungsod ukon ginadingot ang paggamit sini para sa pungsudnon nga industriyalisasyon.

4) *Dugang nga pagpanghimulos ang ginaagihan sang petiburgesya sa syudad labi na sa paglala sang krisis sang katilingban.*

Kabahin sa petiburgesya sa syudad ang mga propesyunal, teknisyan kag iban pa nga intelihensya amo man ang gagmay nga negosyante kag manugbaligya. Ginabug-os nila ang pinakadaku nga saray sang burgesya, nga nagalab-ot sa walo ka porsyento sang populasyon. Ang pinakamapanghimulos nga mga sahi kag pungsudnon burgesya ang nagaarkila sang mga propesyunal kag teknisyan para sa ila mga istablisimento.

Sa pangkabilugan, dugang nga pagpanghimulos ang ginaagihan sang petiburgesya sa syudad sa panahon sang nagapalala nga nagapalala nga krisis. May tendensya ini nga magdampig sa sahi nga mamumugon kag sahi nga mangunguma, kag ginaimpluwensyahan ang pungsudnon burgesyas agud magpamatuk sa moderno nga imperyalismo, lokal nga pyudalismo kag burukratiko nga korapsyon.

5) *Ang mga sahi nga anakbalhas ang nagaagi sang pinakamalala nga pagpanghimulos kag pagpamigos sa malapyudal nga katilingban.*

Ang sahi nga mangunguma ang pinakamadamo kag pinakaginahimuslan nga sahi sa malapyudal nga ekonomiya. Ginabug-os nila ang sitenta'y singko porsyento (75%) sang pumuluyo. Nagaagi sila sang pyudal kag malapyudal nga pagpanghimulos kag pagpamigos. Nagapakig-away sila para sa tunay nga reporma sa duta.

Agud madugangan ang kita, nagawarik ang mga imol kag nahanunga nga mangunguma sa pagtrabaho sa iban nga talamnan, pagpangisda, pagpangahoy, pag-sagod sang sapat, paghuman sang handikrap, pagpanday kag pagtrabaho sa konstruksyon, paghakot, gagmayan nga paglibod, kgbp. Ang pagka-pulupanahon nga mamumugon sa uma ang pinakakinaandan nga saydlayn kag nagapanguna nga ginawarikan sang surplus nga pangabudlay sa kaumhan.

May tatlo ukon kapin pa nga kategorya sang mamumugon sa uma :

- a) ang mga imol kag manubo nga nahanunga nga mangunguma nga nagapanag-iya ukon naga-arkila sang gamay nga ulumhan kag may simple nga kagamitan nga panguma apang nagabaligya sang bahin sang ila kusog-pangabudlay bilang pulu-panahon nga mamumugon sa uma,
- b) ang mga nadulaan sang ulumhan kag kagamitan nga panguma kag lubos ukon pangunahon nga nagasalig sa pagbaligya sang ila kusog-pangabudlay, kag
- k) ang mga nagapadulong sa lubos nga pagkadula sang palangabuhian kag pinakamalala nga pagkapuraot kag

sarang maggwa sa kasyudaran para sa nanari-sari nga trabaho.

Mabaskog nga ginapamatukan sang sahi nga mangunguma ang dasigay nga akumulasyon sang duta sang mga agalon nga mayduta nga Pilipino kag dumuluong nga agrikorporasyon. Ang pagpahalin sa mga mangunguma ang madasig nga nagapadamo sa mamumugon sa uma kag rebolusyonaryo nga mangunguma.

Ang proletaryadong industriyal ang pinakaprogresibo nga pwersa sa produksyon sa banwa subong. Nagabaligya sila sang ila kusog-pangabudlay sa mga tag-iya sang kapital. Manubo ang ila suhol kag labi pa nga ginapapanubo sang nagapasaka nga nagapasaka nga mga presyo sang mga nagapanguna nga balaklunon. Madamuan nga pagpahalin sa trabaho kag kakulangan sang bag-o nga kahigayunan nga makatrabaho ang permi nga nagahulat sa mga mamumugon sa subong nga krisis.

Handum sang proletaryadong industriyal ang pungsudnon nga industriyalisasyon agud mapadaku ang ila isip kag pwersa. Masupog sila nga nagapamatuk sa dumuluong kag pyudal nga dominasyon.

B. Krisis sang Estado nga Malakolonyal

1. Ano ang estado nga malakolonyal?

Ang estado nga neokolonyal ukon malakolonyal ang instrumento sang imperyalismong US sa pagpadayon sang indi direkta nga kolonyal nga paghari sini sa Pilipinas. Bunga sang pakig-away sang pumuluyo para sa pungsudnon nga independensya, nagwaslik ang US halin sa direkta pakadto sa indi direkta nga paghari nga kolonyal sadtong ginhatag ang kuno independensya sa Pilipinas sadtong Hulyo 4, 1946. Ginpasa sang US ang pagdumala sa banwa sa mga lider pulitiko nga mga burukrata kapitalista, nga lubos nga masinulundon sa US kag nagatiglawas sa interes sang mga lokal nga manughimulos nga sahi, ang daku nga burgesyia kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta.

Ang estado nga neokolonyal ang pinakamataas kag pinakadaku nga pangpulitika kag pangkatilingban nga organisasyon sa Pilipinas. Sakop sini ang bilog nga katilingban Pilipino, ang tagsa ka pumuluyo nga Pilipino.

Ginademanda sini ang pagsunod sang pumuluyo sa ngalan sang layi kag pagkahimtang sa sulod sang teritoryo sang Pilipinas.

May pat-ud nga makasahi nga kinaiya ini. Luwas sa pagkabayolente nga instrumento sang gahum nga imperyalista, ang estado nga neokolonyal ukon malakolonyal magkatuwang nga makasahi nga diktadurya sang mga lokal nga nagahari sahi—ang daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta.

Ginapagwa sang mga reaksyunaryo nga wala nakabase sa mga sahi ang estado. Kundi, nagaluntad ini para sa pungsudnon nga interes kag benepisyo sang tanan. Dala kuno kag ginapatuman sang estado ang soberano nga kagustuhan sang pumuluyo nga Pilipino, kag nagapangibabaw kag nagapatunga ini sa nagatuluhay nga mga interes kag sa mga banggianay sang mga indibidwal, grupo kag sahi.

Ang makasahi nga kinaiya sang estado ginatago sang pormal nga pag-angkon sang mga kahilwayan nga sibil, mga pormal nga demokratiko nga proseso kag institusyon pareho sang Kongreso, mga eleksyon, mga organisasyon pangmasa, kag iban pa. Pero sa panahon sang krisis kag rebolusyon, nagakahayag ang kinaiya sang estado bilang instrumento sang makasahi nga pagpwera, isa ka hubon sang mga makinarya nga pangpwera pareho sang hangaway, pulisya, mga husgado kag presuhan nga nagaserbi sa imperyalismong US kag mga lokal nga nagahari nga sahi.

2. Paano ginapadayon sang imperyalismong US ang dominasyon sini sa estado nga neokolonyal?

Ginpadayon sang imperyalismong US ang dominasyon sini sa estado nga neokolonyal sang ginhatag sini ang nominal nga independensya paagi sa pagsiguro sang kaugalingon nga mga base militar sa Pilipinas bilang instrumento sa padayon nga kontrol, dominasyon kag agresyon diri. Dugang diri, hugot kag lubos nga kontrolado sang US ang AFP nga amo ang nagapanguna nga sangkap sang malakolonyal nga estado nga Pilipino.

Antes pa man ginhatag sang US ang kuno independensya sa Pilipinas, ginseguro na sini ang pagpabilin sang mga base militar sa kasugtanan kay Pres. Osmena sadtong 1945 kag sa Tratado sang Pangkabilugan nga mga Relasyon sadtong 1946. Ginsundan ini sadtong 1947 sang Kasugtanan nga RP-US sa mga Base militar. Ginalapas sang mga kasugtanan kag tratado nga ini ang pungsudnon nga soberaniya kag teritoryal nga integridad sang Pilipinas, kag bisan ang Konstitusyon sang 1935 kag ang Tydings-McDuffie Law, ang layi sang US nga nagtalana sa paghatag sang nominal nga independensya sa Pilipinas.

Ang mga base militar nagserbi nga pangpwera nga impluwensya ukon pamahog sa tagsa ka papet nga rehimen. Nahigot diri ang ayudamilitar kag suporta pang-ekonomiya sa reaksyunaryo nga gubyrerno.

Paagi sa mga base militar, mahigot sang US ang Pilipinas sa mga padihot nga militar sini sa Asya. Daku nga papel ang ginatungdan sang mga base militar sa mga gyera nga agresyon sang US kontra sa lain-lain nga pumuluyo sa Asya. Gani, malawig nga nabutang ang pumuluyo nga Pilipino sa katalagman nga maubos sa isa ka gyera nukleyar.

Bunga sang masingki kag malapad nga pagpamatuk sang pumuluyo sa pagpabilin sang mga base militar sang US, natulod ang Senado nga ibasura ang hagna nga tratado nga magapalawig pa tani diri. Pero bisan ginbungkag kag ginbayaan sang mga pwera nga Amerikano ang mga base militar sa Pilipinas sadtong 1991, padayon nga makasulod kag makagamit sang mga pasilidad ang mga ini sa idalum sang kasugtanan sa akses sa tunga sang gubyrernong US kag rehimeng Ramos.

Bisan wala na ang mga base militar, nagpabilin ang hugot kag lubos nga kontrol sang US sa armado nga pwera sang estado, ang AFP. Ginpasiguro na sang US ang lubos nga kontrol sini sa AFP sadto pa man 1935, paagi sa Layi Komonwelt Numero 1 (Layi sa Pungsudnon nga Depensa).

Nagasalig ang AFP sa US sa indoktrinasyon, estratehiko nga pagplano, estratehiko nga pagpaniktik, paghanas sang mga upisyal kag mga suplay militar. Malayo nga mas mabaskog ang impluwensya sang JUSMAG sa AFP sangsa sa pinakamataas nga mga lebel sang gubyrerno

sibil sang Pilipinas. Sa treyning kag mentalidad, nagasunod ang mga upisyal sang AFP sa US. Halin sa kubay nila makarekrut ang US sang mga ahente sang Sentral nga Ahensya sa Pagpaniktik (Central Intelligence Agency ukon CIA) kag Ahensya sang Depensa sa Pagpaniktik (Defense Intelligence Agency ukon DIA). Maathag ini nga napakita sang kawawadon sang kontrol ni Marcos sa AFP sang ulihi nga nagdesisyon ang US nga iatras ang suporta sa iya.

Malig-on nga nakatanum sa AFP ang tradisyon nga masinulundon sa linya sang US, nga nagsugod sadtong gin-gamit sang US ang mga mersenaryo nga Pilipino agud atakihon ang mga rebolusyonaryo nga Pilipino sadtong Inaway nga Pilipino-Amerikano. Ang US ang responsable sa pagtukod sang AFP, halin sa mga una nga yunit sini tubtob sa subong.

Ang AFP ang pinakamasaligan nga papet nga organisasyon sang US sa Pilipinas kag pinakaantagonistiko sa pungsudnon kag demokratiko nga mga handum sang pumuluyo nga Pilipino; para sa AFP, “komunismo” ang mga handum nga ini, kag ang kahulugan sang “demokrasya” amo ang maki-imperyalismo, kontra-komunismo kag pag-alagad sa manughimulos nga mga sahi.

3. Paano ginagamit sang daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta ang estado nga neokolonyal?

Ginagamit sang daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta ang estado agud pangapinan kag isulong ang ila interes sa moda sang produksyon kag superstruktura sang malakolonyal kag malapyudal nga katilingban, tubtob nagasanto ini sa interes sang imperyalismong US.

Tubtob wala nagaplastar sang mga demanda ang ginahimuslan nga sahi nga mamumugon kag mangunguma nga direkta nga nagabunggo sa interes sang mga manughimulos nga sahi, daw nagaguwa ang neokolonyal nga estado bilang maayo nga institusyon nga nagahulag santo sa interes sang pumuluyo. Pero bisan san-o nagabanggianay ang interes sang ginahimuslan kag manughimulos nga mga sahi — bisan man lamang sa welga sang mamumugon ukon sa hayag nga protesta sang mga

mangunguma —madasig nga nagatuhaw ang kamatuoran nga nagaalagad ang mga pangpwersa nga aparato sang estado sa mga manughimulos nga sahi. Sa kahimtangan sang pangkabilugan nga krisis, dugang nga nagakabuyagyag ang nagapangpwersa nga makasahi nga kinaiya sang estado.

Kadungan sang, ukon matapos mapaslawan ang makagalanyat nga mga pamaagi agud tiplangon kag pakalmahon ang pigos nga masang anakbalhas, mapalala sang manughimulos nga mga sahi ang pagpakita kag paggamit sang kalakasan halin sa lebel sang pribado nga mga hangaway kag mga armado nga hubon nga sibilyan, tubtob sa lokal nga pulisya tubtob sa gamiton ang AFP.

Paagi sa ila mga ahente pangpulitika, ginapasiguro sang manughimulos nga mga sahi nga mangin instrumento man nila ang AFP paagi sa pagpaluntad sang kaugalingon nila nga mga polisiya kag sang nagsiguro nga nagasanto sa mga polisiya nga ini ang paghingalan kag promosyon sang mga upisyal.

4. Paano padayon nga nagalala ang krisis sang estado nga malakolonyal?

Nagatuga ang krisis sa ekonomiya sang lapnagon nga kakibang sa katilingban kag pagbaskog sang armado nga rebolusyonaryo nga kahublagan. Ang mga ini nagapalitik sa estado nga neokolonyal kag nagasulsol sa mga paksyon sang mga nagahari nga sahi nga maglunsar sang masingki nga pagbinanggianay sa isa kag isa.

Sa ano man nga manughimulos nga katilingban, indi lamang manugpangapin sang manughimulos nga mga sahi ang estado sa pangkabilugan. Sa partikular, instrumento man ini sang nagabaskog ukon nagahari nga paksyon sang reaksyunaryo nga sahi para sa mas madasig nga paghugakom sang manggad kag gahum pangpulitika, sa kalalat-an sang iban pa nga paksyon kag sang bug-os nga pumuluyo.

Bisan pa nagahiliusa kag nagahimbunanay sa pagpangapin sa reaksyunaryo nga nagahari nga sistema kontra sa pumuluyo kag rebolusyonaryo nga kahublagan, wala sang lubos nga paghiliusa sa tunga sang mga sahi nga daku nga burgesyang kumprador kag agalon nga

mayduta. Mapait ang mga banggianay sa tunga sang mga paksyon sang mga reaksyunaryo nga sahi para sa pagpangibabaw sa pulitika kag para sa kontrol sang estado.

Sa relatibo normal nga kondisyon, malinong nga nagapaindisanay para sa gahum pangpulitika kag mga benepisyo sa ekonomiya ang mga paksyon sang mga nagahari nga sahi paagi sa sistema nga duha ka partido. Ang mga partido nga Nacionalista kag Liberal ang duha ka dominante nga partido tubtob sadtong 1972.

Sa kondisyon sang mas malala nga krisis sa ekonomiya, nagapalala man ang pangpulitika nga krisis sang nagahari nga sistema tubtob sa punto sang armado nga pagbinangganay sang mga paksyon sang mga nagahari nga sahi. Ang paggamay sang pang-ekonomiya nga masarangan madambong sang mga paksyon ang nagapalala sa ila pangpulitika nga inaway.

Bilang pinasahi nga pinakagamhanan nga reaksyunaryo nga pwera sa pungsod, ang imperyalismong US ang pinal nga nagahusga sa ano man nga pagbag-o sa basehan nga partidahay sang gahum sang mga reaksyunaryo nga paksyon. Imperyalismong US ang utok sa kudeta sang pasista nga hubon nga Marcos kontra sa republika nga neokolonyal sadtong Setyembre 21, 1972, sang ideklarar ang layi militar kag tukuron ang pasista nga paghari nga diktador.

Ang awtokratiko nga mga ambisyon ni Marcos kag kasakon sang iya hubon nga burukrata kapitalista nagtabo sa padihot sang US nga papag-unon ang neokolonyal nga estado nga Pilipino agud maagapan ang mga negatibo nga resulta sang pagkalutos sang US sa iya gyera sang agresyon sa Indotsina kag ang nagalala nga pangpulitika kag pang-ekonomiya nga krisis sang nagahari nga sistema.

Burukrata kapitalismo ang direkta nga basehan pangkatilingban sang pasismo. Ang paghandum nga mag-angkon sang pribado nga propyedad sang kapital kag duta paagi sa paggamit sang gahum sa pulitika ang nagtulod kay Marcos agud mag-imponer sang absoluto nga gahum sa ibabaw sang pumuluyo nga Pilipino. Sang maghari ang iya awtokrasya, walay kutod ang iya pagpangdarambong sa banwa.

Tuman nga ginapaantus sang pasista nga diktadurya ang pumuluyo nga Pilipino. Kapin anum ka milyon ang ginpahalin sa ila mga puluy-an kag duta. Mga 150,000 tawo ang napatay, kag 100,000 ang napilasan sa operasyon militar sang AFP. Indi maisip ang ginpreso, gintortyur kag walay pili nga ginpamatay.

Tuman kadaku man sang halit sa nagahari nga sistema. Labi nga nagdalum, mas mabudlay lubaron kag mas makamamatay ang krisis sa pulitika kag ekonomiya sang nagahari nga sistema. Ang mga kontradiksyon sa kubay sang mga reaksyunaryo dugang nga nangin mas bayolente kag mas makawalasak sa nagahari nga sistema. Nagbakud kag padayon nga nagsulong ang rebolusyonaryo nga kahublagan.

5. Ano ang mahilera nga mga talalupangdon nga panahon sang kasingkion sang krisis sa kasaysayan sang estado nga neokolonyal?

Masunod ang mga talalupangdon nga panahon sang kasingkion sang krisis sang estado nga neokolonyal:

a. Natabo ang una nga mabug-at nga pagtilaw sang estado nga neokolonyal sadtong 1949 sa tunga sang malala nga krisis sa ekonomiya nga bunga sang pagkasipot sang reserbang dolyar.

Ginpasingki sang mga paksyon nga Quirino kag Laurel sang nagahari nga Partido Liberal kag oposisyon nga Partido Nacionalista ang banggianay pangpulitika nga halos maglab-ot sa pag-igrab sang gyera sibil. Kadungan, nagalunsar na sang armado nga paghimakas batuk sa estado nga neokolonyal ang rebolusyonaryo nga kahublagan sang masang anakbalhas nga ginapamunuan sang Partido Komunista sang Pilipinas. Matapos ang eleksyon 1949 sa diin lapnagon ang pagpangdaya kag terorismo kag naghatag dalan sa pagpadayon ni Quirino sa pagka-Presidente, nagsugot ang tuman kaakig nga paksyon Laurel nga magpakig-alyado sa hangaway sang banwa sa armado nga paghimakas; pero sang magligad nag-atras man ini.

Agud masulayan ang nagahari nga sistema, hungod nga ginpabaskog sang US ang armado nga pwersa agud batuan ang rebolusyonaryo nga mga pwersa kag ginpahamot ang ngalan ni Magsaysay agud masampawan ang mga paksyon nga Quirino kag Laurel; direkta nga ginmanduan sang mga ahente nga US ang bag-o nga ginpabaskog nga AFP nga suportahan si Magsaysay sa paglagas sini sa pagka-Presidente sadtong 1953.

Nalutos ang rebolusyonaryo nga kahublagan sadtong panahon ni Magsaysay pangunahon bunga sang mga pagsayup sa ideolohiya, pulitika kag organisasyon sang liderato nga Lava.

Matapos mapusa ang taludtod sang HMB sadtong 1950-52, nakapanibag-o nga kusog ang estado nga malakolonyal paagi sa programa sang pagkontrol sang mga import kag dumuluong nga kwarta kag pagpabor sa mga dumuluong nga istablisimento; kag paagi sa programa sang madasig nga pagpalapad sa sistema sang mga eskwelahan pangpubliko.

b. Pagkatapos sang dalagkuan nga paggasto kag malaparan nga pagpangdaya kag terorismo sa piniliay sang 1969 kag liwat nga pagkapili kay Marcos, dugang nga naglala ang sang krisis sa ekonomiya kag pinansya, bagay nga ginkumpirma sang debalwasyon sang piso kag pagpaluntad sang sistema sang “floating rate” sadtong Pebrero 1970. Ang ini labi nga nagpasingki sa krisis sa pulitika nga ginkinaiyahan sang nagapadaku nga nagapadaku nga militante nga aksyong masa halin sang Bagyo sang Una nga Kuwarta sang 1970 tubtob sa 1972, armado nga paghimakas nga ginsuguran sang CPP kag BHB sa Tarlac; kontra-imperyalista nga mga desisyon sang Korte Suprema nahanungod sa kaso nga Quasha kag Luzteveco; kag maathag nga kontra-imperyalista nga mga tingog sa Kongreso sang Pilipinas kag Kumbensyon Konstitusyonal.

Gintanyag sang rehimen ang Kumbensyon Konstitusyonal agud pakalmahon ang may bayolente nga mga kontradiksyon sa katilingban. Kadungan, ginpahamhaman, ginkaptan kag gin-gamit ini ni Marcos agud himuon nga lehitimo ang pasista nga diktadurya kag palawigon ang iya paghari. Ginsiguro man ni

Marcos ang hugot niya nga kontrol sa AFP paagi sa paghatag sang pabor, promosyon kag pagbutang sa gahum sang iya mga himata, abyan kag kaupdanan halin sa iya rehiyon. Ginpaluntad niya sa bilog nga AFP ang sistema sang personal nga katampad sa iya.

Pareho ginpasingki ni Marcos ang pagpangsalakay sa rebolusyonaryo nga kahublagan kag sa iya reaksyunaryo nga mga karibal sa pulitika. Pagkatapos ipadihot ang pagbomba sa Plaza Miranda sadtong 1971 nga nagpusa sa halos bilog nga pungsudnon nga liderato sang oposisyon nga Partido Liberal, ginproklamar niya ang pagsuspindir sa kasulatan sang habeas corpus kag yadto gin-gamit nga ensayo para sa deklarasyon sang layi militar kag pagtukod sang hayag nga pasista nga diktadurya sa idalum sang bandera nga kontra-komunista.

Sadtong Setyembre 21, 1972 gindeklarar sang hubon nga US-Marcos ang layi militar. Ginbasura ang burges-demokratiko nga panapot sang pag-inupdanay sang makasahi nga diktadurya sang mga dalagku nga kumprador kag agalon nga mayduta. Ginbulos ang hayag nga terorista nga paghari sang pasista nga awtokrasya sang nagahari nga hubon nga daku nga kumprador-agalon nga mayduta.

Maathag sini nga ginpakita nga tagumatayon na ang sistema nga malakolonyal kag malapyudal kag indi na makahari sa daan nga pamaagi ang mga nagahari nga sahi nga daku nga kumprador kag agalon nga mayduta.

k. Dugang nga naglala ang krisis sa ekonomiya halin katapusan sang dekada 1970 bunga sang pag-usmod sang presyo kag kadakuon sang eksport nga hilaw nga materyal sa internasyunal nga merkado nga kapitalista; sobra nga pagpang-utang sa dumuluong kag walay pagbahar nga kalainon nga burukratiko; kag pangkabilugan nga paglala sang agraryo kag malapyudal nga kinaiya sang ekonomiya sang nasyon.

Kadungan, madasig nga nagasulong kag nagabaskog ang armado nga rebolusyonaryo nga kahublagan kag malapad nga

ligal nga demokratiko nga kahublagan pangmasa. Labi nga ginakangil-aran sang pumuluyo kag bisan kadam-an sang mga reaksyunaryo ang makangiril-ad nga paghimo sang indi maisip nga kalautan kag pagpang-abuso sang militar, kabahin na ang asasinasyon ni Benigno Aquino sadtong 1983.

Bisan sa sulod sang pasista nga hubon nga Marcos nagtuhaw kag madasig nga nagdaku ang mga litik sa tunga sang mga paksyon nanday Imelda, Enrile, Ver kag Ramos. Ginbuyok ini sang imperyalismong US nga nagahanda na sa pagpahalin kay Marcos kag pagpunsok sa iya sang tanan nga basol sa mga pagkasapat-sapaton kag pagpanghalit sang pasista nga diktadurang US-Marcos.

Ang krisis sa ekonomiya kag krisis sa pulitika pareho naglab-ot sa indi kinaandan nga kalalaon kag madasig nga nagpalala sa isa kag isa. Tubtob sa ulihi, ang pagbasura sang US kag Simbahan Katoliko sa hubon nga Marcos, ang pagkapahak sa kubay sang AFP, ang dramatiko nga pagbulag nanday Enrile kag Ramos, kag ang pag-alsa sang pumuluyo sa Edsa nagtalabo agud mapahalina sa gahom ang pasista nga hubon nga Marcos.

d. Sadtong katapusan sang mga tuig nga 1980 liwat nga nagbunala ang indi kinaandan nga kabug-aton sang krisis sa ekonomiya kag pinansya. Ginpanubli sang rehimen Aquino ang kahimtangan nga ekonomiko kag pinansyal nga mas malala sangsa sadtong panahon sang rehimen Marcos. Pero labi pa nga ginapalala ato sang padayon nga pagpangindi ni Aquino nga maghiwat sang mga basehan nga reporma agud mapursegir ang independensya sa pulitika kag ekonomiya kag magpatuman sang matuod kag lubos nga reporma sa duta. Todo-todo nga ginpuga ang ekonomiya sang nagapadaku nga serbisyo sa utang sa mga dumuluong kag sang transfer pricing, pagpagwa sang ganansya sang mga dumuluong nga pagpangapital, korapsyon nga burokratiko, gastos sa militar, pagkonsumo sang mga luho kag iban pa nga aktibidad nga nakasalig sa importasyon. Ang pagdumala sang rehimen Aquino sa ekonomiya ginkinaiyahan sang kapaslawan nga makatuga sang bisan isa ka proyekto nga industriyal, pag-atras sa lehislasyon kaangot sang reporma sa

duta, kag malaparan nga pagkaguba sang imprastruktura kag mga serbisyo pangpubliko. Sang magtapos ang paghari sini, ang ekonomiya ginabayo sang mga dalagku nga depisit sa baydanay, baligyaanay kag badyet; kag nakatughong na naman sa pagpautang sang IMF kag ginadapatan sang dalagkuan nga doses sang “pagpahugot sang paha” kag “structural adjustment”.

Ginpanubli man sang rehimen Aquino ang mas masingki nga away nga internal sa sulod sang istruktura nga sibil kag militar sang sistema pangpulitika. Mas mabug-at man ang problema sini sa nagabaskog nga rebolusyonaryo nga kahublagaan nga mas determinado pa nga pukanon ang reaksyunaryo nga estado paagi sa malawigan nga inaway banwa. Sa labi nga pagdalum sang krisis sa ekonomiya, lapnagon kag madalum ang diskontento sang masa sang pumuluyo.

Halin Nobyembre 30 tubtob sa Disyembre 9, natabo ang padihot nga kudeta sang RAM nga mas daku, mas makahas kag mas nagpalapit sa kadalag-an sangsa sa padihot nga kudeta sadtong Agosto 1987. Ginhimuslan sang mga pasimuno sang kudeta ang popular nga disgusto sa rehimen Aquino dala sang nagapalala nga krisis sa ekonomiya kag gin-akusahan ini sang pagkapaslaw sa kampanya sang kontra-komunista nga pagpamigos, korapsyon kag malain nga pagdumala sa ekonomiya.

Ang diskontento sang masa naglupok sa lapnagon nga mga aksyon kag protestang masa subong man sa padayon nga lapnagon nga rebolusyonaryo nga armado nga paghimakas sang BHB. Sa pila ka kahigayunan, ang ligal nga demokratiko nga kahublagaan nakahiwat sang mga higante nga protestang masa, pareho sang mga protesta batok sa pagsaka sang presyo sang mga produkto nga langis kag batok sa pagpabilin sang mga base militar sang US. Bisan man, ang armado nga paghimakas ginhalitan sang mga malala nga adbenturismo militar, ang ligal nga demokratiko nga kahublagaan ginsabotahe sang malala nga paglihis nga insureksyunista, kag ang nagahiliugyon nga prente ginpagamo sang mga konsepto nga Tuo nga oportunistang kag kontra-Partido.

[Halin 1997 naglupok ang pangkalibutanon nga krisis sa ekonomiya nga pinakamalala halin pa sang Daku nga Depresyon sang mga tuig nga 1930. Gintulod sini ang lokal nga reaksyunaryo nga sistema sa tuman kadalum nga krisis sa ekonomiya. Kadungan, ang pag-ilis sa gahum sang rehimen Estrada nga madasig nga nagbuyagyag sa kaugalingon bilang rehimen sang mga pinakamalala nga manunubli sang pasista nga diktadurang Marcos dugang nga nagapasingki sang mga away sa kubay sang mga reaksyunaryo, subong man sa pagreklamo kag pagpakigsumpong sang pumuluyo nga tuman nga ginapaantus sang madasig pa nga paglala sang mga kahimtangan nga sosyo-ekonomiko kag paglala sang pasista nga pagpamigos kag pagpanalakay. Kapin pa, ang rebolusyonaryo nga kahublagaan, bunga sang Ikaduha nga Dunganon nga Kahublagaan sa Pagpanadlong, madinalag-on na nga nakalampuwas sa mga dalagku nga pag-atras kag kahalitan kag malig-on kag malaparan nga liwat nga nagasulong kag nagabaskog sa lain-lain nga patag . Ang sitwasyon luto sa mga posibilidad sang panibag-o nga krisis sa pulitika nga indi hamak nga mas masangkad kag mas madalum pa sangsa sa nagligad nga mga kasingkion sini.]

K. Krisis sang Kultura nga Pilipino

1. Diin nakabase ang krisis sang kultura nga Pilipino?

Ang kultura nakabase kag nagareplektar lamang sa ekonomiya kag pulitika. Kon ano ang mga pwersa nga dominante kag mga pwersa nga nagatugdo sa ekonomiya kag pulitika, sila man ang mga pwersa nga dominante kag nagatugdo sa kultura. Ang magkabanggi nga mga pwersa nga ini kag ang esensyal nga kontradiksyon nagaangkon sang mga dagway nga pang-ideolohiya kag mga depinido nga makinarya sa patag sang kultura. Gani ang krisis sa kultura sang katilingban nakabase kag nagasalaming lamang sa krisis sa ekonomiya kag pulitika sang malakolonyal kag malapyudal nga katilingban.

Ginasakop sang kultura ang mga moda sang pagluntad kag mga huyog sang pamensaron sa pilosopiya, pulitika, ekonomiya, syensyang pangnaturalisa kag pangkatilingban, taliambong kag literatura,

hurisprudensya [ukon sistema sang mga layi kag hustisya] kag moralidad. Kabahin sa mga makinarya sang kultura ang mga institusyon, lain-lain nga tipo sang organisasyon kag tinawo nga nagakonsentrar ukon naga-ispesyalisa sa hilikuton pangkultura.

Bisan man, ang kultura indi lamang repleksyon sa ideolohiya sang subong nga mga pwersa kag kontradiksyon sa ekonomiya kag pulitika. Akumulasyon man ini sang mga ideya, kostumbre, pag-inugali kag katulad sini, nga halin pa sadtong antes sang nakasulat nga kasaysayan, kag nagaluntad tubtob sa subong nga kahimtangan tubtob nga may mga nagadala kag tubtob kabahin sang sikolohiya pangkatilingban sang pumuluyo.

2. Ano ang duha ka dominante nga pwersa sa kultura nga Pilipino?

Ang US ang pinakadominante nga pwersa sa kultura nga Pilipino. Nagapangduha diri ang Simbahan Katoliko. Ang duha ka pwersa nga ini ang nagadala sa dominante nga mga ideya kag nagakontrol sa dominante nga mga makinarya pangkultura sa malakolonyal kag malapyudal nga katilingban.

Sang malutos sang imperyalismong US ang daan nga demokratiko nga rebolusyon, gin-gamit sang US indi lamang ang superyor nga pwersa militar kag ang kahandaan sini nga pabaskugon ang lokal nga daku nga burgesyia kumprador agud maimponer ang gahum sini sa pumuluyo nga Pilipino. Ginpalapnag man sini ang ideolohiya sang liberalismo nga maki-imperyalista kag konserbatibo—nga nagapostura nga demokrasya nga liberal—agud banggion ang rebolusyonaryo nga nasyunalismo kag ang progresibo nga liberalismo sang pinakaabanse nga mga mangin-alamon sang daan nga demokratiko nga rebolusyon.

Gintukod, ginpasangkad kag epektibo nga gin-gamit sang US ang sistema sang edukasyon agud dal-on kag ipalapnag ang propaganda sang moderno nga imperyalismo kag magtuga sang mga mamumugon nga maalam magbasa kag magsulat, kag mga tumandok nga propesyunal kag teknisyen. Ginpatuman ang sistema nga pensyonado agud mapili kag mapaeskwela sa US ang pinakamaayo nga mga Pilipino kag hanason sila bilang mga teknokrat, manedyer kag mga akademiko nga maki-dumuluong

ang pamensaron kag handa nga alagaran ang imperyalismong US. Sistematiko man ang paghanas sang mga Pilipino nga upisyal-militar sa mga kuta sa US.

Mapadominar sa bilog nga sistema pang-edukasyon ang mga pamaagi kag konsepto nga maki-imperyalista paagi sa mga manunudlo nga ginhanas sa US kag mga programa kag materyal sa pagtuon nga maki-US ang oryentasyon. Gani madalum nga matanum sa mga Pilipino nga naka-eskwela ang pamensaron nga kolonyal. Kalabanan halin sa petiburgesya sa syudad kag tuman ka laka ang halin sa masang anakbalhas, ang mga makaeskwela kinaandan nga nagaambisyon kag nangin mga mataas nga burukrata, propesyunal sa pribado nga pangabuhian, tagdumala sa negosyo kag upisyal militar.

Ang masmidya ang isa pa nga patag sang kultura nga dominado sang imperyalismong US kag mga tiglawas sini sa kultura. Ang midya nga nakasulat kag elektronik behikulo sang maki-imperyalista kag reaksyunaryo nga propaganda, tag-anunso sang mga produkto sang US, kag manugkorte sa pangdamil sang Pilipino nga konsumidor. Ang mga pelikula kag programa sa TV nga himo sa US kag mga programa sa radyo nga nagatangla sa US ang mga pinaka-epektibo nga tagdala sang maki-imperyalista nga mga konsepto kag estilo, kabahin ang pinakabulgar kag pinakagaruk nga mga ideya.

Nagtungod sang importante nga papel sa sistema pangkultura kag pang-edukasyon sang Pilipinas ang mga ahensya sang gubyerno sang US pareho sang AID, USIS, Lupon sa Edukasyon, Peace Corps kag mga pundasyon nga pareho sang Ford Foundation kag Asia Foundation, subong man ang mga programa sa baylohanay sang estudyante para sa lain-lain nga sektor kag mga pondo nga hatag sa pagbiyahe, pagtuon kag pagpanalawsaw.

Ang Simbahan Katoliko gilayon nga nag-adyas sa dominasyon sang US halin sang umpisa sang siglo. Napabilin sang Simbahan ang sandigan nga pyudal nga ideolohiya sini upod ang nagpangibabaw nga ideolohiya sang moderno nga imperyalismo. May pagpang-alang-alang sini nga ginbaton ang prinsipyo sang pagbulag sang simbahan kag estado. Ginareplektar sang pagpangibabaw sang moderno nga ideolohiya nga

imperyalista sa ideolohiya nga pyudal ang malapyudal nga ekonomiya kag pulitika.

Bilang institusyon, ang Simbahan ang mabaskog nga pang-ideolohiya nga manugpangapin kag nagbendisyon sa daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta. Lapnagon ang pangkultura nga impluwensya sang Simbahan sa kubay sang pumuluyo paagi sa pagtudlo sang relihiyon, mga ritwal, sermon, pangamuyo, publikasyon kag tumandok nga pag-inugali nga ginhimo nga Kristyano ukon ang ginatawag nga tumandok nga kristyanidad.

Kontrolado sang Simbahan ang daku nga bahin sang sistema pang-edukasyon. Ginapanag-iyahan sang simbahan ang kalabanan sa mga pribado nga buluthuan sa kada lebel. Matupungan sang mga ini ang pangpubliko nga sistema sa edukasyon sa lebel sang elementarya, kag ginalabawan ini sa lebel sang hayskul kag kolehiyo.

Ginapamatukan sang mga pangkatilingban nga sinulatan sang Papa ang kapitalismo kag liberalismo sa isa ka bahin, kag ang sosyalismo kag Marxismo sa pihak nga bahin, agud mapabakud ang ispiritwal nga misyon sang Simbahan kag mga pyudal nga pagpati kag kaugalian. Sa pagkamatuod ang mga Katoliko nga unibersidad kag kolehiyo epektibo nga tagpalapnag sang burges nga mga teorya sa ekonomiya, pamaagi sang pagdumala sang negosyo, kag pinakapanatiko nga mga ideya nga kontra-komunista, kontra-pumuluyo kag kontrarebolusyonaryo. Nagabulig ang mga ini kag ang mga tradisyunal nga Katoliko nga pasilidad, masmidya kag moderno nga pasilidad sa pagpalapnag sang maki-imperyalista kag reaksyunaryo nga mga ideya, kag sa pagpagkit sang magamo nga mga pagpati, ideyalismo nga pyudal kag suhetibismo nga burges. Bantog ang pinakamaayo nga mga buluthuan nga Katoliko bilang mga buluthuan para sa mga bata sang mga nagapanghimulos nga sahi.

3. Paano nagabanggianay ang kontra-nasyunal kag ang makibanwahanon nga mga pwera sa kultura nga Pilipino?

Gin-gamit sang US ang cold war agud itumbas ang kontra-imperyalismo sa komunismo. Ginbunggo sang US kag sang mga Pilipino nga ahente sini sa kultura ang abstrakto nga liberal nga konsepto sang

kinamatarung sang indibidwal sa konsepto sang pungsudnon nga soberaniya kag sa konsepto sang Pilipinas bilang independyente nga pungsudnon nga estado..

Ginatungdan sang US ang pinakamabug-at nga papel sa pagbanggi sa pungsudnon nga soberaniya kag independensya sang pumuluyong Pilipino. Ang mga Pilipino nga makibanwahanon nga nagapanindugan para sa pungsudnon nga soberaniya kag kahilwayan ang ginabalewala ukon ginahikayan sang maki-US nga mga intelektwal. Ginadingot sa ila ang mga oportunidad sa sistema pangkultura kag pang-edukasyon, kung indi man ginalinya sa makahaladlok nga klasipikasyon nga “subersibo”.

Epektibo nga timbang sang imperyalismong US ang Simbahan Katoliko sa pagtuga sang pamensaron nga kolonyal kag pagsamad sa kontra-imperyalista nga kahublagan bilang padihot nga komunista.. Ginatungdan sini ang ispesyal nga papel nga ipabunggo ang mga sentimyento nga relihiyoso sa kontra-imperyalista nga kahublagan pareho sang ginhimo sini sadtong panahon sang kolonyal nga paghari sang Espanya kontra sa kontra-kolonyalista nga kahublagan.

Sadtong dekada ‘50, magahud nga ginbanggi sang Simbahan ang asud-asod nga rebolusyonaryo nga kahublagan nga kontra-imperyalista, ang pagpalapnag sang pungsudnon nga manggad nga liberal pareho sang Noli kag Fili, ang makibanwahanon nga krusada ni Recto, ang progresibo nga mga sinulatan nga liberal sa Unibersidad sang Pilipinas, kag ang polisiya nga “Pilipino Anay” ni Presidente Garcia. Bilang mga intelektwal nga kumando sang Simbahan, ang mga Heswitang Amerikano kag ila mga disipulo nga Pilipino nangin talalupangdon sa paglupig sa kontra-imperyalista kag kontra-kolonyalista nga mga ideya kag pagpatindog sa Layi Kontra-Subersyon.

Bisan man, sadtong dekada ‘60, ang kontra-imperyalista nga inisyatiba sang mga rebolusyonaryo nga proletaryo kag ang ila pagpakighiliugyon nga prente sa mga progresibo nga liberal nagpamatuk sa mga maki-imperyalista. Mga dalagku nga kadalag-an ang naangkon nila para sa kontra-imperyalista nga kahublagan sa patag sang pulitika kag kultura. Sa pihak sang padayon nga pangkultura nga agresyon sang US, nagtuhaw ang bag-o nga demokratiko nga kultura nga may mabaskog nga

kontra-imperyalista nga kaundan. Nagapanguna ang Marxismo-Leninismo sa daku nga kahublagan nga intelektwal kag pangkultura.

Labi pa nga ginpabugal sang mga Pilipino nga intelektwal ang ila kaugalingon nga pungsudnon nga lenggwahe kag gin-gamit ini sa pagbanggi sa madugay na nga pagpangibabaw sang Inggles sa mga eskwelahan, upisyal nga komunikasyon kag balasahon para sa mataas nga lebel. Daku man ang pagpakamahala sa rebolusyonaryo nga tradisyon kag tumandok nga naangkong sa pungsudnon nga kultura.

Nag-ibwal kag namukadkad ang bag-o nga demokratiko nga rebolusyon pangkultura sadtong 1971-72. Daku nga isip sang tumuluon ang nag-umpisa nga magpamangkot, magsaway kag magpangindi sa mga imperyalista nga kinaiya sang kultura kag edukasyon sang US. Napukaw sila sang krisis sang nagahari nga sistema kag nahatagan sang inspirasyon sang nagapadaku nga kahublagan pangmasa. Nangil-ad sila sa gyerang agresyon sang US sa Byetnam, kag naganyat sang halimbawa sang nagapadaku nga isip sang mga intelektwal nga Amerikano nga pangindian ang realidad kag pang-ideolohiya nga pagpati sang imperyalismong US.

Ang pagpapanaog sang pasista nga diktadurya sadtong 1972 ang desperado nga pagsabat sang US kag mga lokal nga reaksyunaryo sa nagapalala nga kahublagan nga kontra-imperyalista. Pareho sang tanan nga iban pa nga rebolusyonaryo nga pwersa, ang mga pwersa sang rebolusyon pangkultura padayon nga nagdamo sa kahublagan nga likom sa kasyudaran kag sa sonang gerilya.

Ginpatuman sang pasista nga diktadurya ang mga dikta sang imperyalismong US nga aregluhon ang sistema pang-edukasyon sang Pilipinas agud masabat ang mga kinahanglanon sang dumuluong nga mga kompaniya nga multinasyunal sa mga teknisyen kag manedyer. Subong man ang dikta nga maghimo sang pang-eskwelahan nga mga libro nga nagaserbi nga mga behikulo sang maki-imperyalista kag pasista nga propaganda nga pangdugang sa matag-adlaw nga propaganda nga ginapagwa sang kontrolado nga masmidya.

Ginsakdag ukon ginpabay-an sang mga lider sang Simbahan Katoliko ang obra sang pasista nga diktadurya sang hubon nga US-Marcos

bangud ginpakita sini ang kaugalingon bilang pwersa nga kontra-komunista. Pero sa halos bilog nga dekada '70 kag pagkaligad sini, nagapadamo nga nagapadamo ang progresibo nga lider relihiyoso kag tawong-simbahan nga nagdampig sa pumuluyo sa pagpangapin sang ila tawhanon nga mga kinamatarung sa atubang sang tuman ka bayolente nga kabangisan kag pagpang-abuso sang mga pasista nga ginsutsutan sang US, subong man sa pagpangapin sa ila mga pungsudnon nga kinamatarung sa atubang sang imperyalista nga magpangdambong paagi sa multinasyunal nga kumpanya kag bangko, kag paglapas sa pungsudnon nga soberaniya kag pangteritoryo nga integridad paagi sa mga base militar sang US.

Sa pihak nga bahin, manipestasyon sang krisis sa sistema pangkultura nga maki-imperyalista kag reaksyunaryo ang pagtalikod sang mga nakatuon sa kontra-nasyunal nga pangkultura nga kontrol kag impluwensya sang imperyalismong US amo man ang pagdamo sang mga progresibo nga relihiyoso nga may panindugan nga makibanwahanon sa sulod sang Simbahan Katoliko.

Ang mga dalagku nga litik sa dominante nga pwersa pangkultura pat-ud nga magalapad kag pagahingalitan sang mga pwersa sang bag-o nga demokratiko nga rebolusyon sa kultura.

4. Ngaa ginaduso sang US kag Simbahan Katoliko ang antisiyentipiko nga kultura?

Bangud kabanggi sa pungsudnon nga industriyalisasyon kag luyag nga mapabilin nga agraryo ang ekonomiya sang Pilipinas, ang US indi malauman nga mangin bubon sang siyentipiko kag teknolohikal nga pagsulong para sa banwa samtang nagapabilin nga malakolonyal kag malapyudal ang kinaiya sini.

Wala sang ano man nga programa ang sistema pang-edukasyon sang Pilipinas sa pagsakdag sang mga pagtuon sa basehan nga syensya pangkatilingban. Subong man, madamo-damo nga inhinyero kag teknolohista ang indi makapangita sang nagakaigo nga trabaho sa ekonomiya nga pre-industriyal. Gani nagatrabaho sila bilang mga ahente nga manugbaligya sang mga kumpanya nga multinasyunal ukon indi gani nagakadto sa iban nga pungsod ang madamo sa ila.

Samtang luyag tiplangon sang pila ka tawo ang kaugalingon nga ang pag-eksport sang mga propesyunal kag mamumugon nga may kahanasan ang manipestasyon sang progresibo nga kahimtangan sang Pilipinas, ang matuod amo ang manipestasyon ini sang krisis—ang kawalay ikasarang sang pungsudnon nga ekonomiya nga i-empleyo ang mga kinahanglan nga ieksport sa barato nga presyo sa pihak sang mataas nga gastos sa edukasyon nga ginaabaga sang katilingban Pilipino.

Samtang ginpili sang pila ka propesyunal nga magpangita sang trabaho sa iban nga pungsod, ang iban pa nag-upod sa rebolusyonaryo nga kahublagan. Ini isa ka penomenon nga nagapakita sang malala nga krisis sa sistema. Sa pagkamatuod, nagapadamo nga nagapadamo nga istudyante kag gradweyt sang kolehiyo ang nagabuylog sa rebolusyonaryo nga kahublagan. Ang bug-os nga petiburgesya sang kasyudaran nagatipyok sa bahin sang masang anakbalhas sa isa lang nga paghimakas sa pagpamigos kag pagpanghimulos.

Ang pilosopiya, syensyang pangkatilingban, taliambong kag literatura, layi, edukasyon, ekonomiks kag kurso sa pagnegosyo mga patag sang hayag kag tayuyon nga paghuman sang teorya kag pagpropaganda sang mga pangkultura kag pang-edukasyon nga tiglawas sang imperyalismong US kag Simbahan Katoliko.

Ara sa mga patag nga ini ang labi nga kadam-an sang mayoriya sang mga istudyante sa kolehiyo. Sa mga panahon nga indi masyado ka kritikal, sila ang mga tagdala sang lubos nga indi siyentipiko, makatiliplang, maki-imperyalista kag reaksyunaryo nga mga ideya. Pero sa panahon sang krisis, nagaatubang sila sa mga sandigan nga problema sang katilingban nga indi mapaathag sang ila pormal nga edukasyon, kag nagakaganyat sila sa siyentipiko nga teorya kag praktikal nga paghimakas sang mga rebolusyonaryo nga proletaryo kag malapad nga pungsudnon-demokratiko nga kahublagan.

Pwede nga pangindian sang pila ang suhetibismo nga burges sang ideolohiya nga imperyalista kag metapisika nga midyebal sang pinakamadamo sa simbahan kag mahawanan ang ila banas sa rebolusyonaryo nga teorya kag praktika nga proletaryo. Matun-an sang iban pa nga ipabilin ang siyentipiko kag mapuslanon sa ila pormal nga

edukasyon kag bisan pagtuo nga pangrelihiyon, kag subong man, maintindihan kag mabaton ang pangkabilugan nga programa sang bag-o nga demokratiko nga rebolusyon.

Manipestasyon sang krisis sa kultura kag katilingban Pilipino ang talalupangdon nga pagwarik sa pungsudnon-demokratiko nga kahublagan sang mga istudyante kag gradweyt sa kolehiyo. Nagapanawagan sila para sa nagasanto nga edukasyon kag radikal nga transpormasyon sang katilingban.

5. Ngaa kontra-masa ang nagahari nga kultura nga kolonyal kag malapyudal?

Gintuga sang imperyalismong US kag Simbahan Katoliko ang malakolonyal kag malapyudal nga kultura nga nagakabagay para sa daku nga burgesya kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta bilang mga nagahari nga sahi.

Ang kultura nga ini nagaserbi agud mahatagan-rason, mahimo nga sagrado kag lehitimo, kag mapatahum ang sistema sang pagpamigos kag pagpanghimulos. Handum sini nga dis-armahan kag ili-ilihon ang mga ginapigos kag ginahimuslan nga pumuluyo sa pamaagi nga mental, emosyonal kag moral kag ipabaton sa ila ang ila kahimtangan.

Sa mas mataas nga lebel sang sistema pangkultura, nagapangibabaw ang mga nagahari nga sahi bilang mga manugbalay sang polisiya, tag-iya kag tagkontrol sang pangunahon nga institusyon pangkultura, sistema pang-edukasyon, masmidya kag tanan nga iban pa nga daku nga paagi sa pag-impluwensya sa pamensaron, igbalatyag kag moralidad sang pumuluyo.

Sa intelihensya nagarikrut sang pinakasampaton nga personel sa kultura ang nagahari nga sahi. Pero ang labi nga madamo nga mayoriya sang intelihensya indi makasaka sa katilingban halin sa lebel sang ginasuhulan pakadto sa lebel sang nagahari nga sahi. Sa panahon sang krisis, may tendensya ang intelihensya nga mag-angot sa masang anakbalhas nga mga mamumugon kag mangunguma kag magpakamalaut

kag labi pa nga magpamatuk sa sistema sang pagpamigos kag pagpanghimulos.

Sa hayagan kag pino nga mga pamaagi, ang malakolonyal kag malapyudal nga kultura indi lamang nagapilit sa mga ispesyal nga kinamatarung sang mga daku nga kumprador kag agalon nga mayduta. Kundi, ginadingot man sini sa minilyon-milyon nga bata ang kahigayunan nga maka-eskwela kag nagalimite sa kalabanan sang bata nga tumuluon sa lebel sang Ikaapat nga Grado, lebel nga wala nagagarantiya nga makabasa kag makasulat. Nagapaguwa pa ini sang bulgar kag makahalalit nga pangkultura nga pasundayag nga nagatiplang sa masang anakbalhas palayo sa kaugalingon nila nga makasahi nga interes kag paghimakas.

Pero ang krisis sa sistema pang-ekonomiya mangin krisis sa sistema pangpulitika. Kag ang pangkatilingban nga kagamo kag kawalay ikasarang sang mga nagahari nga sahi nga maghari sa daan nga pamaagi nagahimo nga kabangdanan sang pinakamalala nga pang-ekonomiya kag pangpulitika nga inaway sa kubay sang nagahari nga sahi kag sa tunga sang mga nagahari kag ginaharian nga sahi. Nagalapos sa patag sang kultura ang banggianay sang mga sahi.

Sa handum nga makuha ang gahum pangpulitika, ang pinakaabanse nga pwera sa produksyon kag pulitika—ang sahi nga mamumugon—ginatiglawas sang ila partido nga may teorya kag praktikal nga programa nga indi lamang nagasakop sa mga katuyuan sa ekonomiya kag pulitika kundi lakip sa katuyuan sa kultura. Sakop sang programa sang demokratiko nga rebolusyon sang banwa ang pagpauswag sang bag-o nga demokratiko nga kultura nga magapukaw kag magahugpong sa sandigan nga alyansa sang sahi nga mamumugon kag sahi nga mangunguma bilang pangunahon nga pwera, kag magahabig sa nahanunga nga saray sang katilingban sa isa ka pungsudnon nga nagahiliugyon nga prente.

Ang bag-o nga demokratiko nga kultura nga ini nga pungsudnon, siyentipiko kag pangmasa ang nagaalagad sa pumuluyo kag nagapamatok sa kontra-nasyunal, kontra-siyentipiko kag kontra-pumuluyo nga kultura sang katilingban nga malakolonyal kag malapyudal.

D. Krisis sa Relasyong Internasyunal

1. Diin nakabase ang krisis sa relasyon internasyunal sang Pilipinas?

Ang krisis sa relasyon internasyunal sang Pilipinas nakabase kag nagareplektar sa relasyon sang US bilang agalon kag sang Pilipinas bilang kliyente nga estado. Ang polisiya pangluwas sang Pilipinas nagapaidalum sa gahum sang polisiya pangluwas sang US. Ginareplektar lamang sini ang malakolonyal ukon neokolonyal nga pusisyon sang mga polisiya nga pangsulod ukon lokal sang Pilipinas.

Ang relasyong US-RP ang pinakaimportante sa relasyon internasyunal sang Pilipinas. Ang indi alalangay kag nagabanggianay nga interes sang US bilang agalon kag sang Pilipinas bilang kliyente ang ara sa alibutud sang walay untat kag subong nga krisis sang polisiya pangluwas sang Pilipinas. Nagadagway kag nareplektar man ang krisis nga ini sa relasyon sang Pilipinas sa iban pa nga banwa nga kapitalista, kag sa mga bag-o nga nahilway nga banwa, mga kahublagaan sa pungsudnon nga kahilwayan kag mga banwa nga sosyalista.

2. *Ano ang pundasyon sang relasyong US-RP?*

Ang pundasyon sang relasyong US-RP gintalana sang serye sang indi alalangay nga mga tratado, kasugtanan kag layi. Ang mga ini gintawag nga “ispesyal nga relasyon”, nga sa esensya wala liwan kundi ang hugot kag lubos nga kontrol sang US pareho sa pangsulod kag panggwa nga mga polisiya sang Pilipinas. Talalupangdon sa mga tratado, kasugtanan kag layi nga ini ang masunod :

- a. ***Tratado sang US-RP sa Pangkabilugan nga Relasyon (1946)***—ginkilala ang pagpabilin sang kinamatarung sang US sa pagpanag-iya kag mga base militar sang US kag pagbalay sang polisiya pangluwas sang Pilipinas base sa polisiya pangluwas sang US.
- b. ***Layi Bell sang US sa Baligyaanay (1947)***—ginpalawig ang hilway nga baligyaanay, gintalana ang pagpaidalum sang piso sang Pilipinas sa dolyar sang US kag ginpilit ang Susog Pariti sa Konstitusyon sang Pilipinas.
- k. ***Susog Pariti***—ginpabay-an ang mga kapitalista sang US nga mag-angkon sang syen porsyento (100%) nga sosyo sa mga korporasyon nga nagapanginpulos sa duna nga manggad kag sa mga yutiliti pangpubliko.
- d. ***Kasugtanan nga Laurel-Langley (1954)***—liwat nga ginpatindog ang Dugang Pariti, kag sa pamaagi nga indi konstitusyonal ginpasangkad ini sa tanan nga klase sang negosyo, kabahin ang pagpanag-iya kag paggamit sa pribado nga duta nga agrikultural. Ginrebisa ang taripa kag sistema nga kota agud madugangan ang pag-eksport sang hilaw nga materyal kag pag-import sang human nga produkto halin sa Estados Unidos. Pormal nga ginsungka ang kontrol sa sistema pangpinansya sang pungsod sa Pilipinas, pero ang matuod nagsalig sa dolyar sang US ang ekonomiya paagi sa pagbaligyaanay sa US, kag pagpangapital kag pautang sang US.
- e. ***Kasugtanan sang US-RP sa mga Base Militar (1947)***—ginpasugtan ang mga base militar sang US sa mga malapad nga kadutaan kag ginpabay-an ang mga pwersa militar sang US nga makontrol ang bilog nga pungsod paagi sa pagpwera sa mga ini sa hurisdiksiyon sang Pilipinas bisan

- sa gwa sang mga base, kag pagtugot nga mapalapad ukon mapadaku ang mga ini santo sa desisyon sang US.
- g. ***Kasugtanan sang US-RP sa Ayuda-Militar (1947)***—ginisiguro ang kontrol sang US sa Armed Forces of the Philippines ukon AFP. Paagi sa Joint US Military Advisory Group ukon JUSMAG, ginpasangkad sang US ang estratehiko kag pang-istap nga pagdumala, lohistika, treyning kag koordinasyon sang pagpaniktik sa AFP. Ang mga manuglaygay nga militar sang US nagapartisipar sa mga operasyon militar sang AFP.
- h. ***Kasugtanan sa Pang-ekonomiya kag Teknikal nga Kooperasyon (1951)***—ginapasugtan ang US nga magbutang sang mga pang-ekonomiya kag teknikal nga manuglaygay sa tagsa ka estratehiko nga sanga sang guberno sang Pilipinas. Ang mga manuglaygay nga ini ang nagadumala kag nagaimpluwensya sa mga polisiya, nagahiwat sang propaganda nga imperyalista, nagapaniktik sa ekonomiya kag pulitika, kag nagapaseguro nga ang “ayuda” nagaresulta sa madasig nga paghugakom sang ganansya sang mga kumpaniya sang US halin sa mga dumuluong nga pagpautang, ginhatag nga kwarta kag pangtumbas nga pondo nga piso paagi sa pagbakal sang balaklunon sang US kag sobra nga bayad sa mga kontratista kag ekspertong Amerikano.
- i. Ang mga tiglawas sang US-AID (kag mga ahensya nga nauna diri) indi lamang nangin mga pang-ekonomiya kag teknikal nga ahente sang mga monopolyo sang US kundi mga pangkultura nga agresor, ahente sang CIA kag manuglaygay kag manughanas sang Konstabularya sang Pilipinas kag lokal nga ahensya sang pulisya sa pagbungkag sang mga nagatilipon nga tawo kag kontra-insureksyon.
- l. ***Kasugtanan sang US-RP sa Depensa sang (1951)***—ginapasugtan ang US nga maggamit sang mga tropang pagsalakay sa pagpasilabut sa pangsulod nga halambalanon sang Pilipinas sa kuno pagpasiguro sa “kalinungan ” kag “seguridad sang isa kag isa”.
- m. ***Kasugtanan sang Manila (1954)***—nagtuga sa Tratado nga Organisasyon sang Nabagatnan-Sidlangan nga Asya

(Southeast Asian Treaty Organization ukon SEATO) para sa “pangrehiyon nga depensa sang Nabagatnan-Sidlangan nga Asya”. Paagi sini, maembolber ang Pilipinas sa mga adbentura sang US sa iban pa nga banwa sa rehiyon, kag maembolber man ang mga banwa nga katapu sang SEATO, nga kadam-an mga banwa nga wala sa Nabagatnan-Sidlangan nga Asya, sa halambalanon sang Pilipinas. Pero ang SEATO naparalisa sang mga kontradiksyon sang US kag iban pa nga banwa nga katapu sang SEATO.

- n. ***Kasugtanan sa mga Balaklunon nga Agrikultural, nga kontrolado sang Layi Publiko Blg. 480 sang US (kilala bilang Layi sa Pagpauswag sang Baligyaanay kag Ayuda Agrikultural)***—nagahatag kahilwayan sa US nga idispatsa ang surplus nga produkto nga agrikultural paagi sa pagpunsok sang mga ini sa Pilipinas. Gin-gamit ini agud makontrol ang pila ka “intermedya” industriya (arina, henero, sigarilyo, pagkaon sang sapat kag katulad sang mga ini); gin-gamit man ini agud mamanipular ang lokal nga produksyon agrikultural. Ang kita sa pagbaligya sang mga produkto agrikultural sang US gin-gamit agud suportahan ang kampanya sa propaganda kag mga programa sa edukasyon.

Naimponer sang US ang indi alalangay nga mga tratado kag kasugtanan nga pundasyon sang padayon nga dominasyon sa Pilipinas kag polisiya pangluwas sini bangud ginpakita sang US ang kaugalingon bilang “manughilway” sang banwa sa pagsakop sang mga Hapon kag manughatag sang kahilwayan sa Pilipinas, nahimuslan ang pagkaguba sang banwa kag kaimulon sang pumuluyo kag napalapnag ang panatiko nga kontra-komunista nga propaganda nga “Cold War”.

3. Ano ang krisis sa Relasyong US-RP?

Sa bilog nga panahon nga malakolonyal, permi nga yara sa krisis ang relasyong US-RP kag mas nalugdang sa krisis sa sunud-sunod nga dekada. Ang krisis nga ini sa relasyong US-RP subong man sa bilog nga relasyong panggwa sang Pilipinas nagagikan sa mga kontradiksyon sa katilingban Pilipino nga ginaharian sang US.

Maghalin sang matukod ang malakolonyal nga estado, wala pa sang ano man nga deklarasyon ang mga papet nga rehimen nga nagapalayo sa polisiya pangluwas nga gindikta sang US. Kon takson, ang mga pundamental nga pagbag-o sa polisiya pangluwas matabo lamang sandig sa determinasyon nga makapanginpadlos sa gahum sang imperyalismong US kag bag-uhon ang malakolonyal kag malapyudal nga katilingban.

Ang sunud-sunod nga papet kag reaksyunaryo nga gubyerno determinado nga magkumporme sa mga dikta sang gubyerno kag mga kumpaniya sang US, mga internasyunal nga ahensya nga kontrolado sang US (pareho sang IMF kag World Bank), kag iban pa nga imperyalista nga gubyerno kag dumuluong nga monopolyo nga bangko kag kumpaniya. Nagakalangkag ang mga ini nga maganyat ang mga kumpaniya nga multinasyunal, makabaton sang baylateral nga ayuda sang US nga nakaangot sa mga ispesyal nga pribilehiyo sang mga kumpaniya sang US kag sa mga pwersa militar sang US, magpakalimos sang mas maayo nga kondisyon para sa natipon nga dumuluong nga pautang kag mas madalum nga magpalugdang sa banwa sa kautangan sa dumuluong.

Ang tum-ok sang polisiya amo ang magkonsentrar sa agrikultura kag maglikaw sa industriyalisasyon, iliberalisa ang mga import, ilansang ang suhol, palaparon ang lokal nga base nga makuhaan buhis, kag iban pa. Padayon ang mga indi alalangay, mapangpwersa kag mapanghimulos nga mga tratado, kasugtanan kag iban pa nga basehan sang relasyong US-Pilipinas.

Desperado ang mga papet nga rehimen para sa ayuda pang-ekonomiya kag militar gikan sa US. Gani ginahimo sang mga ini ang tanan agud mapabilin ang imperyalista nga gahum sa Pilipinas, labina ang mga pwersa militar sini, bisan nga supak maskin sa reaksyunaryo nga konstitusyon kag hugot nga ginapamatukan sang pumuluyo. Sadtong 1991, bunga sang masangkad kag mabaskog nga pagpamatuk sang pumuluyo, napilitan ang Senado nga ibasura ang tratado nga nagaproponer sang pagpabilin sang mga base militar sang US sa Pilipinas. Bisan pa man, nagsulod ang rehimen Ramos sa kasugtanan nga nagatugot sa padayon nga pagsulod kag paggamit sang mga pwersa militar sang US sa mga pasilidad sa Pilipinas.

Paliwat-liwat sa nagligad, nagamit sang US ang mga mersenaryo nga tropang Pilipino sa mga inaway nga agresyon sa Asia, pareho sang sa Korea sadtong mga una nga tinuig sang dekada 1950 kag sa Indotsina sadtong dekada 1960. Nagamit man ang polisiya pangluwas sang Pilipinas kag mga ahente nga Pilipino sa kontrarebolusyonaryo nga mga aktibidad sa Nabagatnan-Sidlangan nga Asya, labina sa Indonesia kag Indotsina.

Sa mga kumperensya nga internasyunal, ang delegasyon sang gubyrno sang Pilipinas daw manugpaathag kag manugpangapin sang polisiya pangluwas sang US, sa baylo nga manugpangapin sang soberano nga interes sang Pilipinas kag tagsakdag sang mga bag-o nga ginhilway nga banwa kag kahublagaan sa pungsudnon nga kahilwayan sa Asya kag Aprika.

Indi magaanakon ang gubyrno sang Pilipinas sang dalayawon nga papel sa paghimakas sang lkatatlo nga Kalibutan para sa bag-o nga internasyunal nga areglo sa ekonomiya, kag para sa kahilwayan, hustisya, pag-uswag kag kalinungan samtang ang imperyalismong US kag lokal nga mga reaksyunaryo nga sahi padayon nga nagapanglapak sa pumuluyo nga Pilipino kag nagatalana sang polisiya pangluwas sang Pilipinas.

II. Mga Sahi sa Katilingban nga Malakolonyal kag Malapyudal

1. Ano ang mga prinsipyo nga nagaubay sa aton nga pagtuhay-tuhay kag pagkilala sa mga sahi sa katilingban ?

Ang pusisyon sang tawo sa ekonomiya ang nagatalana sang sahi nga iya ginapasakupan. Amo ini ang pangunahon nga basehan sa pagtuhay-tuhay kag pagkilala sa mga sahi. Nagapangaduha nga basehan amo ang panindugan pangpulitika. Santo sa sandigan nga prinsipyo sang materyalismo istoriko sa pagkilala sa mga sahi, “ang pangabuhi sa katilingban ang nagatalana sa kamuklatan pangkatilingban ”.

Bisan man—sa panahon kag pag-uswag sang paghimakas pangpulitika kag pag-singki sang inaway sang rebolusyon kag kontrarebolusyon, kon san-o nagahayag na sing husto ang indi matalabo

nga banggianay sang mga manughimulos kag ginahimuslan—labi nga nagatalum ang kinatuhay sang mga sahi kag mas nagatingkad ang kamalahalon sang panindugan pangpulitika bilang talaksan sa pag-analisar sa mga sahi.

Agud mahibal-an ang pusisyon sa ekonomiya, kinahanglan nga tumuron ang pusisyon sa sistema sang produksyon. Buot silingon, kinahanglan nga hibal-on ang pagpanag-iyang mga kagamitan sa produksyon, papel sa produksyon kag bahin nga ginakuha halin sa produkto sang katilingban, upod na ang pamaagi nga ginagamit agud maangkon ang bahin nga ini. Gani, agud matuhay-tuhay ang mga sahi, kinahanglan nga sabton ang masunod nga mga pamangkot :

- a. Sanday sin-o ang nagapanag-iyang kag nagakontrol sa mga kagamitan sa produksyon pangkatilingban ? Ano kadaku ang ginapanag-iyahan sang tagsa ka grupo ukon sahi ?
- b. Nagapasakop bala sa pangabudlay ukon wala? Kon huo, esensyal bala ukon indi ang amo nga pagpartisipar sa kabilugan nga dalagan sang produksyon?
- k. Ano kadaku ang ginakita? Ano nga pamaagi ang ginagamit sang tagsa ka sahi agud maangkon ang ginakita nila ?

Agud mahibal-an naman ang panindugan pangpulitika sang tagsa ka sahi, kinahanglan nga mahibal-an kon sila ginapigos ukon nagapamigos, kon nagahari ukon ginaharian, kon sugot sa rebolusyon ukon indi, kag kon ano ang mga ginahimo agud ipakita ang pagsugot ukon pagkontra sa rebolusyon.

Sa kabilugan, ginaathag sang pagtuon sa pusisyon pang-ekonomiya kag panindugan pangpulitika ang relasyon sa tunga sang nagapanghimulos kag ginahimuslan, sang nagapamigos kag ginapigos, sang nagahari kag ginaharian, kag sang rebolusyonaryo kag kontra-rebolusyonaryo.

Magapabilin ang sandigan nga makasahi nga balayon sang katilingban samtang wala nagakatabo ang pundamental nga pagbag-o diri. Pero sa pulupanahon, may nagakatabo nga mga dalagku nga hitabo nga nagabunga sang mga pagbag-o sa sahi nga ginapasakupan sang daku-daku nga isip sang tawo ukon grupo sang tawo. Labina sa panahon sang

rebolusyon, madasig ang mga pagbag-o sa ekonomiya kag pulitika nga nagabunga sang mga pagbag-o sa pusisyon pang-ekonomiya ukon panindugan pangpulitika sang mga grupo sang tawo kag bisan sang bilug-bilog nga sahi.

Malahalón sa estratehiko kag taktikal nga pagpamuno ang permi nga masabaybayan ang mga pagbag-o sa kahimtangan sa ekonomiya kag pulitika, tun-an ang mga epekto sang mga pagbag-o sa pusisyon kag relasyon sang mga sahi, kag muklat nga iangot ang mga ini sa mga kinahanglanon sang estratehiko kag taktikal nga pagpamuno sa rebolusyon.

Subong man, kinahanglan nga analisahon sa pulupanahon ang sahi nga ginapasakupan sang mga indibidwal. Maluwas sa mga pagbag-o sa pusisyon pang-ekonomiya kag panindugan pangpulitika sang grupo sang tawo, pwede man nga magbag-o ang sahi nga ginapasakupan sang isa ka indibidwal ukon isa ka pamilya tuga sang pagbag-o sang iya ukon ila pusisyon pang-ekonomiya kag panindugan pangpulitika.

2. Ano ang pangunahon nga mga kinaiya sang daku nga burgesya kumprador?

Ang daku nga burgesya kumprador ang mga nagapanag-iyá kag nagakontrol sa pinakadalagku kag pinakamalahalon nga mga pasilidad pangnegosyo, pangpinansya kag pangserbisyo nga indi direkta nga subsidyaryo sang mga istablisimento nga dumuluong. Kapot nila ang pinakadaku nga konsentrasyon sang kapital (komersyante nga kapital) sa negosyo sang pag-eksport sang hilaw nga materyal kag pag-import sang mga human nga produkto. Sila ang nagaganansya sang daku halin sa kolonyal nga baligyaanay sang Pilipinas kag mga banwa nga imperyalista, sa partikular ang U.S. kag Hapon.

Tag-iyá sila sang mga pabrika kag makinarya nga nagaproseso sang mga pang-eksport nga hilaw nga materyal pareho sang kalamay, kopra, troso kag mineral; mga planta kag makinarya nga naga-assembly sang gin-import nga mga human nga produkto; mga mabug-at nga instrumento para sa import kag eksport, kag sosyo sa mga bangko kag korporasyon nga imperyalista.

Nagahugakom sang daku nga ganansya ang daku nga burgesya kumprador halin sa pagpanghimulos sa kusog-pangabudlay sang mga mamumugon, pag-eksport sang hilaw nga materyal, kag pag-import sang mga human nga produkto. Sila ang pinakadalagku nga mga ahente nga lokal sang mga dumuluong nga monopolyo kapitalista nga naganegosyo diri. Ginapunggan nila ang pag-uswag sang pungsudnon nga ekonomiya bangud nakasandig sa nagapanghimulos nga imperyalista ang kabuhi nila.

Kadam-an sa daku nga burgesya komprador mga dalagku nga agalon nga mayduta man. Dati nga pyudal nga pagpanag-iya sang duta ang basehan pang-ekonomiya nila. Nagapabilin nga nakasandig ang interes nila sa produksyon sang pang-eksport nga hilaw nga mga materyal nga ang kadam-an produkto nga agrikultural.

Ang manggad sang banwa nakakonsentrar sa pila lang ka pulo ka pamilya sang daku nga burgesya komprador kag daku nga agalon nga mayduta pareho sang mga Marcos, Soriano, Cojuangco, Enrile, Benedicto, Zobel, Tan, Sy, Gokongwei, Lopez, Elizalde, Ortigas, Aboitiz kag iban pa.

Kabahin sa daku nga burgesya kumprador ang mga manidyer kag abugado sang mga dalagku nga korporasyon, mga dalagku nga akawntant, mga paltik nga lider-mamumugon, kag mga intelektwal nga mataas ang suhol kag direkta nga nagaalagad sa daku nga burgesya nga dumuluong kag lokal.

Ang daku nga burgesya kumprador ang pinakamabangis nga nagasakdag sa pagpabilin kag pagpalala sang imperyalista nga paghari sa katilingban Pilipino. Bayolente, malaut kag mabangis ang pagbanggi nila sa pungsudnon nga demokratiko nga mga handum sang pumuluyo nga Pilipino kag ang pagpamatok nila sa rebolusyon. Kabahin ang sahi nga agalon nga mayduta, ang daku nga burgesya kumprador ang target sang rebolusyon Pilipino.

Ginaharian sang daku nga burgesya kumprador ang kasyudaran. Sa pungsudnon nga lebel, nagapangibabaw ang mga ahente nila sa mga nagauyat sang gahom pang-estado. Ginagamit nila ang bahin sang daku nga ganansya nga nahuthot sa mamumugon kag pumuluyo nga Pilipino agud gastuhan ang mga reaksyunaryo nga partido pangpulitika,

organisasyon sang mga negosyante, kag mga organisasyon nga sibiko kag kleriko.

Ang nagapanguna nga mga burukrata kapitalista, kundi man upod sa daku nga burgesyia kumprador sa umpisa, nagaupod sa ila paagi sa paggamit sa pusisyon agud magpamanggad kag mag-alagad sa interes sang mga dumuluong nga monopolyo kapitalista, daku nga burgesyia kumprador kag daku nga agalon nga mayduta kontra sa pumuluyong Pilipino.

3. Ano ang mga pangunahon nga kinaiya sang sahi nga agalon nga mayduta?

Ang mga agalon nga mayduta ang nagapanag-iyang sang malapad nga mga kadutaan agrikultural. Wala sila nagapartisipar sa esensyal nga pangabudlay kag ginahimuslan nila ang masa labing-una paagi sa pagsukot sang tuman kataas nga arkila sa duta.

Nagapautang sila sang kwarta sa interes nga usurero, nagasuhol sang mamumugon ukon indi gani nagapilit nga serbihan sila sang agsador kag pamilya nila, bilang isa ka porma sang tributo. Ginadaya nila ang ila mga agsador sa pagsuma sang gasto sa binhi, abono, pestisidyo, patubig kag paggamit sang makinarya. Ginabakal nila ang duta sang nagaantus kag nagapamigado nga mga mangunguma kag ginalanggab ang duta nga ginatalauma sang mga gagmay nga setler kag mga pungsudnon nga minoriya.

Ang sahi nga agalon nga mayduta ang pangunahon nga sablag sa pag-uswag sang ekonomiya sang Pilipinas bangud sa malala nga pagpaantus nila sa masang mangunguma kag sa papel nila bilang base pangkatilingban sang imperyalismo.

Kabahin man sa sahi nga agalon nga mayduta ang masunod:

- a) mga nagaarkila ukon konsesyonero sang mga malapad nga kadutaan nga ginapanag-iyahan sang reaksyunaryo nga gubyrno, mga agalon nga mayduta nga bangko, simbahan, eskwelahan, ukon nagapuyo sa iban nga lugar;

- b) mga manidyer kag manuglibod sang mga paltik nga kooperatiba nga agrikultural;
- k) mga pangunahon nga enkargado sang mga agalon nga mayduta sa pagkulekta sang arkila sa duta, ukon administrador sang mga malapad nga kadutaan nila, nga bangud sa ila bahin sa pyudal nga pagpanghimulos nagakabuhi nga mas maayo sangsa nahanunga nga mangunguma;
- d) mga usurero nga nagasalig sa usura bilang pangunahon nga pangabuhian kag mas maayo ang palangabuhian sangsa kinaandan nga nahanunga nga mangunguma; kag
- e) mga tag-iya sang makinarya (kono, traktora kag iban pa) nga nagasukot sang sobra-sobra nga bayad nga uyas ukon kwarta.

Para sa katuyuan nga taktikal, pwede nga tungaon ang sahi nga agalon nga mayduta sa daku, nahanunga kag gamay. Sa pungsudnon nga lebel, kabahin sa gamay kag nahanunga ang mga nagapanag-iya sang napulo tubtob sa kwarenta'y nuwebe ka ektarya. Mga dalagku nga agalon nga mayduta ang nagapanag-iya sang singkwenta ukon sobra pa ka ektarya. Kabahin sa naulihi ang mga bag-o nga tipo nga agalon nga mayduta nga nagaeksport sang mga hilaw nga produkto pareho sang kalamay, kopra, abaka, saging kag iban pa. Sila ang pinakasuod sa mga imperyalista, pinakamanggaran kag pinakagamhanan sa mga agalon nga mayduta.

Ang sahi nga agalon nga mayduta ang pangunahon nga sablag sa pag-uswag sang Pilipinas sa pulitika kag kultura. Bayolente sila nga nagapamatok sa demokratiko nga rebolusyon sang banwa.

Ginaharian sang sahi nga agalon nga mayduta ang kaumhan. Ara sa serbisyo nila ang reaksyunaryo nga militar, ang mga hukmanan kag bilangguan sang reaksyunaryo nga estado.

Sa tion nga nakabati ang agalon nga mayduta sa pag-organisa kag paghulag sang masang mangunguma agud ipakigbato ang ila mga kinamatarung, nagatukod siya sang armado nga hubon agud lupigon ang mga mangunguma kag pangapinan ang iya mga propyedad. Indi niya boluntaryo nga igaampo ang iya gahum sa ekonomiya kag pulitika.

Para sa katuyuan nga taktikal, matuhay man ang mga agalon nga mayduta santo sa kon sila yara sa awtoridad ukon wala; kag kon despotiko ukon indi. Bisan target sang rebolusyon Pilipino ang bilog nga sahi nga agalon nga mayduta, nagapanguna nga target ang mga agalon nga mayduta nga daku, yara sa awtoridad kag despotiko. Nakatumod sa ila ang pinakamabug-at nga mga bunal sang rebolusyonaryo nga kahublagan.

4. Sanday sin-o ang mga sahi nga ginahimuslan kag ginapigos sa malakolonyal kag malapyudal nga katilingban Pilipino?

Ang indi hamak nga daku nga mayoriya sang pumuluyo nga Pilipino kabahin sa mga sahi nga ginahimuslan kag ginapigos. Sila ang mga mamumugon kag mangunguma nga nagabug-os sang kapin sa 90% kag ang petiburgesya sa syudad nga nagabug-os sang mga 7% sang populasyon.

Bisan pa may ara ginapanag-iyahan sang kapital, wala ginahimuslan kag tigaylo nagapanghimulos sa mga mamumugon, ang pungsudnon ukon nahanunga nga burgesyia ginaipit sang imperyalismo, daku nga burgesyia kumprador kag sahi nga agalon nga mayduta.

Ang mga sahi nga ini ang nagabug-os sang pumuluyong Pilipino.

5. Ano ang mga nagapanguna nga kinaiya sang pungsudnon burgesyia?

Ang pungsudnon burgesyia ginabug-os sang mga negosyante nga interesado sa “pungsudnon nga industriyalisasyon”. Makit-an sila sa mga gagmay, kasarangan kag “intermedya” nga mga industriya nga nagasalig sa pag-import sang hilaw nga materyal, sangkap kag kagamitan. Tag-iyia sila sang daku-daku nga mga pabrika kag makinarya sa paghuman sang panapton, sapatos, sigarilyo, lambat, tayubong, plastik kag iban pa nga mga produkto nga pangkonsumo. Wala sila nagatrabaho, pero sila ang direkta nga nagadumala sa ila negosyo. Nagaagom sila sang ganansya halin sa pagpanghimulos sa mga mamumugon nila.

Ginatawag man nga “nahanunga nga burgesya” ang pungsudnon burgesya. Ang pusisyon nila sa ekonomiya kag panindugan pangpulitika yara sa tunga sang iya sang daku nga burgesya kag petiburgesya.

Ang pungsudnon burgesya ginaipit sang mga imperyalista kag daku nga burgesya kumprador sa kumpitensya kag pagpangapital, pagpangutang kag pagbaligya. Ginagamit kontra sa ila ang mga sandigan nga polisiya sang reaksyunaryo nga estado kaangot sang kabilugan sang ekonomiya, kwarta, pagbadyet, pagpangutang sa dumuluong, lokal nga pagpautang, mga layi sa taripa, buhis kag merkado lokal.

Sa pihak nga bahin, madamo sa ila ang direkta nga nakaangot kag nakahigot sa imperyalismo bangud sa utang, hilaw nga materyal, gatong, kag iban pa.

Ginaipit man sang pyudalismo ang pungsudnon burgesya. Nagapugong ang pyudalismo sa pag-uswag sang internal nga merkado, nga resulta sang malala nga pagpaantus sa masang mangunguma. Ang himbunanay sang pyudalismo kag imperyalismo nagalimite sa produksyon sang hilaw nga materyal sang mga pungsudnon nga kapitalista.

Kabahin sa sahi nga agalon nga mayduta ang madamo sa ila. Masami, nakasugod sila sa negosyo paagi sa pagprenda sang ila duta sa bangko.

Mahuyang ang panindugan pangpulitika sang pungsudnon burgesya. Bangud may duwahan nga kinaiya ang pusisyon nila sa ekonomiya, duwahan man ang kinaiya sang panindugan nila sa pulitika. May ara ambisyon sila nga mangin daku nga burgesya kag makaupod sa mga burukrata kapitalista. Pero bunga sang paghari sang imperyalismo indi matuman ang handum nga ini.

Ang pungsudnon burgesya mahimo nga mag-upod sa rebolusyon sa pila ka panahon kag mag-upod sa daku nga burgesya sa kontra-rebolusyon sa iban nga panahon. Dapat mangin mahalong kita sa pagtratar sa duwahan nga kinaiya sang pungsudnon burgesya. Kinahanglan nga magpakig-isa base sa kinaiya nila nga kontra-imperyalista, pero kinahanglan nga makigbanggi man base sa kinaiya nila nga reaksyunaryo.

May Tuo kag “wala” nga bahin ang pungsudnon burgesya. Ang wala nga bahin tuman nga ginapigos sang imperyalismo kag permi nga nagapameligro nga maputo. May simpatiya ini sa rebolusyon. Mahimo sini nga mabutong sa rebolusyon ang tunga nga bahin kag pangibabawan ang Tuo nga bahin sang pungsudnon burgesya sa tion nga sobra nga ginaipit sang imperyalismo ang interes nila. Pero mahapos nga maghabiyog sa kontrarebolusyon ang Tuo nga bahin bangud nahadlok sila sa masa kag hugot sila nga nakakapyot sa daku nga burgesya.

6. *Ano ang mga pangunahon nga kinaiya sang petiburgesya?*

Sa tanan nga saray sang burgesya, pinakamanubo ang pusisyon sang petiburgesya. Pangunahon nga kinaiya nila ang bulu-bastante nga palangabuhian nga nagahalin sa pagpanag-iya sang dyutay nga kagamitan sa produksyon ukon gani sa pag-angkon sang ispesyal nga kahanasan ukon ikasarang. Ginagamit nila ang mga ini agud magkinaugalingon sa produksyon ukon gani makabaton sang maayo-ayo nga suhol. Nagapartisipar sila sa produksyon kag nagahatag sang malahalon nga serbisyo sa katilingban. Ginahimuslan kag ginapigos sila sang imperyalismo, pyudalismo kag burukrata kapitalismo.

Kabahin sa petiburgesya ang malapad nga mayoriya sang mga intelektwal pareho sang mga manunudlo, pamatan-on nga istudyante, propesyunal nga gamay ang kita, empleyado kag manubo nga upisyal sang gubyrno, nahanunga nga mangunguma, gamay nga negosyante, eksperto nga manughimo-sa-kamot, kontratista nga karpintero, mangingisda nga may kaugalingon nga baroto nga de-motor kag kagamitan, kag hanas nga mamumugon nga mataas-taas ang suhol.

May tatlo ka lebel ang petiburgesya: mataas, nahanunga kag manubo. Ginatuhay-tuhay sila base sa kadakuon sang kita. Ang mas mataas nga lebel may ara sobra nga kita. Sila ang pinakagamay ang isip. Bulu-bastante naman agud mabuhi ang kita sang nahanunga nga petiburgesya, nga nagabug-os sa indi magkubos katunga sang petiburgesya. Kabahin sa manubo nga petiburgesya ang mga nagapaus-os

ang palangabuhian kag kada tuig ginatublag sang depisit sa ila badyet. Pinakadaku nga bahin sila sang petiburgesya.

Ang petiburgesya ang progresibo kag masaligan nga alyado sang proletaryado. Nabudlayan man sa palangabuhian ang kadam-an sa ila, kag tuman nga mabug-at sa buot nila ang paglapak sang reaksyunaryo nga estado sa mga demokratiko nga kinamatarung. Nagabulig kag nagapartisipar sila sa rebolusyon. Makahulugang ang ila suporta agud itipyok ang timbangan sang pwera sa bahin sang rebolusyon. Nagatungod sang malahalon nga papel ang sektor sang intelihensya sa paghanda sang opinyon publiko nga pabor sa rebolusyon.

May kaugalingon nga panindugan pangpulitika ang tagsa ka lebel sang petiburgesya.

Ang mataas nga lebel mahapos nga maimpluwensyahan sang pangpulitika nga mga panan-awan sang burgesya sa reaksyunaryo nga mga buluthuan kag masmidya. Sila ang Tuo nga bahin sang petiburgesya. May ara mabaskog nga tendensya nga magpabilin nga nyutral ang tunga nga lebel pero indi sila kontra sa rebolusyon. Nagaka-impluwensyahan man sila sang manubo nga lebel. Nagadampig kag nagapasugot sa kahustuhan sang pagbuylog sa rebolusyon ang manubo nga lebel. Sila ang wala nga bahin sang petiburgesya. Sa panahon sang krisis ukon gyera, mangin hayag kag madamo-damo nga pwera sila nga madasig nga nagapasakop sa rebolusyonaryo nga kahublagan pangmasa. Sa pagsulong, mabutong nila ang tunga kag bisan ang mataas nga lebel sang petiburgesya.

Bangud ginapigos sila, isa ka pwera nga mapahulag sa rebolusyon ang petiburgesya. Kinahanglan lamang sila nga ubayan sing maayo sang proletaryo nga rebolusyonaryo bangud sa tendensya nila nga mangin suhetibista, indibidwalista, padasu-daso, kag matalaw naman sa mga kahimtangan nga ipit-ipit. Ang ila panan-awan nga makitid kag bangian ang bunga sang pusisyon nila sa produksyon nga nagakinaugalingon, gamay kag indibidwal. Mapangibabawan nila ini samtang nagasulong ang rebolusyon sa pagpamuno sang proletaryado.

7. Ang sahi nga mangunguma

Ang tanan nga kabahin sa sahi nga mangunguma nagabungkal sang duta. Ang sahi nga ini ang pangunahon nga pwersa sa produksyon sang pungsudnon nga ekonomiya. May ara tatlo ka saray ini: ang manggaranon nga mangunguma, nahanunga nga mangunguma, kag imol nga mangunguma.

a. Ano ang mga pangunahon nga kinaiya sang manggaranon nga mangunguma ?

Ang mga manggaranon nga mangunguma may sobra nga duta nga kaugalingon ukon ginaarkilahan. Ginatalauma nila ang bahin sang duta nga ini kag ginapabungkal ang iban pa nga bahin. Mas madamo kag mas maayo ang ila kagamitan nga panguma kag mga sapat nga pang-ubra. Mas madamo sila sang kapital nga magamit sa pagpaayo sang ani paagi sa abono kag pestisidyo, kag pagpauswag sang ila talamnan paagi sa irigasyon. Ginabug-os nila ang mga lima ka porsyento sang populasyon sa kaumhan.

Nagakita sila sang uyas ukon kwarta nga sobra sa ila gastos kada tuig. Nagahalin ang daku nga bahin sa kaugalingon nga trabaho. Halin trenta tubtob sa singkwenta ka porsyento (30-50%) man sang kita nila ang halin sa pagpanghimulos sa imol nga mangunguma, manubo nga nahanunga nga mangunguma, mamumugon sa uma kag iban pa nga malaproletaryado. Maluwas sa pag-arkila sang mamumugon sa uma kag/ukon pagkulekta sang arkila sa duta, nagapanghimulos man sila paagi sa pag-usura, pagpaarkila sang sapat nga pangtrabaho kag kagamitan nga panguma, pagbakal sang produkto kag iban pa.

Ginatawag man nga burgesya sa kaumhan ang manggaranon nga mangunguma bangud sa pagsakdag nila sa gagmayan nga sakop nga kapitalismo sa kaumhan. Sa dagway ini sang mekanisasyon sang pagpanguma, pagpanghimulos sa ginasulhan nga mamumugon sa uma, kag pagserbi nga tagdul-ong sa kaumhan sang mga produktong kapitalista.

Ginatiglawas sang mga manggaranon nga mangunguma ang malapyudalismo sa mga baryo bangud tingob nga ginasakdag nila ang daan nga relasyong pyudal (ginapaarkila ang bahin sang ila duta sa imol nga mangunguma, kag naga-usura sila) kag ang bag-o nga relasyong

kapitalista (pulu-panahon ukon regular nga nagaarkila sila sang kusog-pangabudlay sang iban).

Mangin agalon nga mayduta ang manggaranon nga mangunguma sa tion nga pangunahon ukon bug-os na sila nga nagasalig sa ginakita nila sa pag-arkila sang kusog-pangabudlay sang iban, pag-angkon sang mga agsador, pag-usura, pagpaarkila sang mga sapat kag kagamitan nga panguma ukon pagserbi nga enkargado ukon administrador sang mga asyenda ukon duta nga komunal.

Ang manggaranon nga mangunguma sarang mapasuporta sa paghimakas nga kontra-pasista kag kontra-imperyalista kag mahimo sila nga mapabilin nga nyutral sa rebolusyon agraryo batuk sa agalon nga mayduta.

Pwede mangin agalon nga mayduta ang manggaranon nga mangunguma sa tion nga mangin idu-ido ukon tinawo ini sang despotiko nga agalon nga mayduta kontra sa rebolusyonaryo nga mangunguma. Halimbawa sini ang paggamit sang mga kontrolado nila nga konseho sa baryo agud ipiton ang mga paghulag sang masa nga mangunguma.

b. Ano ang mga pangunahon nga kinaiya sang nahanunga nga mangunguma ?

Sa pangkabilugan, ang mga nahanunga nga mangunguma may ara duta nga kaugalingon ukon ginaarkilahan nga makasuporta mas o menos sa ila kinahanglanon. May ara bastante sila nga kagamitan nga pang-uma, kwarta para sa mga gastos sa pagpanguma, kag bisan isa ka karabaw man lamang . Pangunahon nga sa kaugalingon nga pangabudlay sila nagasalig agud mag-angkon sang bastante nga kita. Matawag sila nga petiburgesya sa kaumhan bangud sa ila pag-angkon sang nagakinaugalingon nga gagmayan nga produksyon. Mas o menos baynte porsyento sang populasyon sa kaumhan ang mga nahanunga nga mangunguma.

May tatlo ka lebel ang nahanunga nga mangunguma: ang mataas nga nahanunga nga mangunguma, nahanunga nga nahanunga nga mangunguma, kag manubo nga nahanunga nga mangunguma. Halin sa pagpanghimulos ang kinse tubtob sa treynta porsyento sang bug-os nga

kita sang mataas nga nahanunga nga mangunguma. Ang kita naman halin sa pagpanghimulos sang nahanunga nga nahanunga nga mangunguma ang pwede maglab-ot tubtob sa kinse porsyento sang kabilugan nga kita. Ang manubo nga nahanunga nga mangunguma nagabaligya sang kusog niya sa pangabudlay agud mapaigo ang iya ginakita. Sarang maglab-ot sang baynte-singko porsyento sang bug-os nga kita ang ginakuha halin sa pagbaligya sang kaugalingon nga kusog-pangabudlay.

Mapabuylog ang nahanunga nga mangunguma sa kahublagan nga kontra-imperyalista kag rebolusyon agraryo. Pagkatapos sang rebolusyon agraryo, mangin nahanunga nga mangunguma ang mayoriya sang populasyon sa kaumhan. Nagapasugot ang mga nahanunga nga mangunguma sa kooperasyon sa agrikultura kag sa sosyalismo. Gani, masaligan sila nga alyado sang proletaryado kag malahalon nga pwersa nga pangpahulag sa duha ka-halintang nga rebolusyon Pilipino.

Nanuhay-tuhay ang mga tendensya sa pulitika sang tatlo ka lebel sang nahanunga nga mangunguma. Nagaambisyon nga mangin manggaranon nga mangunguma ang mga ara sa mataas nga lebel kag nagahuyog sila sa panindugan pangpulitika sang mga ini. Ang nahanunga nga nahanunga nga mangunguma nagaambisyon nga malab-ot ang pusisyon sang mataas nga nahanunga kag manggaranon nga mangunguma, apang yara sa bibi sila sang pagkalubong sa utang. Sa tion nga maligwa ang kahimtangan, may huyog sila nga magdampig sa opinyon sang mataas nga nahanunga kag manggaranon nga mangunguma. Sa panahon man sang krisis kag pagsulong sang rebolusyon, mahapos sila nga magdampig sa manubo nga nahanunga kag imol nga mangunguma. Ang manubo nga nahanunga nga mangunguma malig-on nga nagapartisipar sa rebolusyon.

Ang pagbanggi ukon pagsugot sa rebolusyon sang nahanunga nga mangunguma isa ka makahulugan nga paktor sa kadalag-an ukon pagkapyerde indi lamang sa kaumhan kundi bisan sa bug-os nga banwa. Sa pagtratar sa ila, dapat hatagan sang prinsipal nga tum-ok ang manubo nga lebel samtang ginahabig kag pagpakig-isa ang polisiya sa ila tanan.

k. Ano ang mga pangunahon nga kinaiya sang imol nga mangunguma ?

Kinaandan nga wala sang kaugalingon nga duta kag naga-agsa lamang sa agalon nga mayduta ang mga imol nga mangunguma. Mag-angkon man sang duta ang pila sa ila, balewala ini kon ikumparar sa ila kinahanglanon. May ara pila sila nga simple nga kagamitan nga panguma. Nagapanghulam sila ukon masarangan nagaarkila sang karabaw nga pang-obra.

Nagaagi sila sang pagpanghimulos nga pyudal sa regular nga pagbayad sang arkila sa duta, sa pagpangdaya sang mga agalon nga mayduta sa pagsuma sang gastos sa pagpanguma, kag sa usura. Agud madugangan ang kita, nagatanum sila sang tulan-on ukon kalaruton, nagasagod sang manok kag baboy, nagapangisda, nagatrabaho sa konstruksyon ukon gani pulu-panahon nga mangin mamumugon sa uma. Permi nga kinahanglan nila nga magbaligya sang kusog-pangabudlay agud makasapin-sapin sa gutom. Wala nagaigo ang kita nila para sa pangabuhi kag gastos sa pagpanguma. Masami sila nga nagapangayo sang bulig sa mga himata kag abyan ukon mang-utang sa mga agalon nga mayduta kag usurero. Baynte singko tubtob singkwenta porsyento (25-50%) sang bilog nga kita nila ang nagahalin sa pagbaligya sang kaugalingon nga kusog-pangabudlay.

Upod ang mamumugon sa uma, ginabug-os sang imol nga mangunguma ang sitentay singko tubtob sa otsenta porsyento (75-80%) sang populasyon sa kaumhan. Kabahin na ang imol nga mangunguma kag manubo nga nahanunga nga mangunguma sa kategorya sang malaproletaryado. Kabahin na sila sa reserba nga hangaway sang pangabudlay sang mga industriya.

Bunga sang malala nga pagpanghimulos kag pagpamigos, ang imol nga mangunguma isa ka duna kag masaligan nga alyado sang proletaryado sa rebolusyon. Sila kag ang nahanunga nga mangunguma ang nagabug-os sang pangunahon nga pwera sang rebolusyon.

Sa esensya, isa ka inaway mangunguma ang demokratiko nga rebolusyon sang banwa. Ang sahi nga mangunguma ang pangunahon nga pwera sini, ang problema sa duta ang nagapanguna nga problema, kag ang sahi nga mangunguma ang pangunahon nga ginahalinan sang mga Pulang hangaway.

Ang sandigan nga alyansa sang mamumugon kag mangunguma ang pundasyon sang pagsulong sang rebolusyon pakadto sa kadalag-an.

8. *Ano ang mga pangunahon nga kinaiya sang proletaryado?*

Ang proletaryado wala sang ano man nga ginapanag-iyahan nga kagamitan sa produksyon. Agud mabuhi, kinahanglan nila nga magbaligya sang kaugalingon nga kusog-pangabudlay sa kapitalista nga tag-iyang kagamitan sa produksyon. Ginahimuslan sila sang mga kapitalista paagi sa pwersahan nga pagtuga sang sobra nga balor kabaylo sang tuman kanubo nga suhol.

Makit-an ang proletaryadong industriyal sa industriya sang minahan, troso, pagkaon, panapton, henero, bulong, habon, repineriya sang langis, produkto nga plastic, kag iban pa. Tuman sila nga ginahimuslan sang imperyalismong US, lokal nga kapitalismo kag pyudalismo. Ginatiglawas sang proletaryadong industriyal ang pinakamauswag nga mga pwersa sa produksyon—moderno nga makinarya kag dalagkuan nga produksyon—kag pinakamainuswagon nga sistema sang produksyon—ang sosyalismo—sa bilog nga kalibutan.

Sa Pilipinas, ang proletaryado ang nagabuhi sa moderno nga industriya. Gamay ang isip sang proletaryadong industriyal kumpara sa sahi nga mangunguma bangud sa kinaiya nga malakolonyal kag malapyudal sang Pilipinas. Mga kinse porsyento (15%) sila sang kabilugan nga pwersa sa pangabudlay ukon empleyo.

Kabahin man sa proletaryado ang mamumugon sa uma nga pangunahon nga nakakonsentrar sa mga dalagku nga talamnan sang mga pananum nga komersyal kag pang-eksport. Pareho sang mga mamumugon sa industriya, ginasuhulan ang mga mamumugon sa uma kag wala sang kaugalingon nga kagamitan sa produksyon. Halin singkwenta porsyento ukon kapin pa sang kita nila halin sa pagbaligya sang kaugalingon nga kusog-pangabudlay. Nagabaton sila sang pinakamanubo nga suhol kag nagatrabaho sang pinakamalawig, sa pinakamalain nga kahimtangan sa pagtrabaho kag pangabuhi.

Ginahimuslan sila sang imperyalismong US, agalon nga mayduta, mga kontratista kag mga usurero.

Ang proletaryado ang pinakalubos kag pinakamasupog nga rebolusyonaryo nga pwersa. Sa pagrebolusyon, wala sang madula sa ila kundi ang kadena sang pagkaulipon.

Ang proletaryado ang pinakakonsentrado nga sahi sa katilingban. Adlaw-adlaw, ululupod kag madamuan sila nga nagatrabaho. Mabaskog ang balatyagon nila sa disiplina kag organisasyon.

Sa mga paghimakas pang-ekonomiya kag pangpulitika nga paghimakas batuk sa daku nga burgesy, nagakapanday ang ila makasahi nga pagpamuno sa rebolusyon Pilipino kag nagapartisipar sila sa pagpukan sa gahom sang kaaway. Sa paglunsar sang mga pangkabilugan nga welga nga nagasabat sa hulag sang hangaway sang banwa, mahimo nila nga pi-angon ukon pukanon ang kaaway nila sa sahi. Madamuan sila nga mapabuylog sa inaway banwa sa kaumhan sa tanan nga halintang sang rebolusyon.

Ang proletaryado ang manugbandera sang Marxismo-Leninismo-Kaisipan Mao Zedong. Ini may Partido Komunista sang Pilipinas nga amo ang nagatiglawas sa makasahi nga pagpamuno sang proletaryado sa rebolusyon.

9. Ang malaproletaryado kag ang lumpen-proletaryado

a. Ano ang malaproletaryado?

Ang malaproletaryado isa ka hubon nga ginbun-ag sang sistema nga malakolonyal kag malapyudal. Madamo nga tawo ang wala sang pangabuhian ukon kulang sang pangabuhian bangud atrasado ang kaumhan kag arikutoy ang industriya sa banwa.

Ang malaproletaryado ginabug-os sang masa sang mamumugon sa uma, imol nga mangunguma, manubo nga nahanunga nga mangunguma, kag mga wala ukon kulang sang pangabuhian. Waay ukon halos waay sila sang ginapanag-iyahan nga kagamitan sa produksyon, kag handa sila nga ibaligya ang kaugalingon nga kusog-pangabudlay pero wala sila sang

masudlan nga trabaho. Sila ang reserba nga hangaway sang pangabudlay sang industriya.

Ang malaproletaryado indi kabahin ukon saray sang proletaryado. Mga pahat-pahat ukon sa pulu-panahon lang nila ginaangkon ang kinaiya sang proletaryado nga nagabaligya sang kusog-pangabudlay ukon wala sang ginapanag-iyahan sa kagamitan sa produksyon.

Nagaantus ang malaproletaryado bangud sa kawawad-an sang propyedad, indi bastante nga suhol, kita nga iregular kag kulang, kag kawalay seguridad sa trabaho. Kabahin sa hubon nga ini ang mga gagmay nga manughuman-sa-kamot, mga gagmay nga manuglibod, mga gagmay nga litratista, karpintero, imol nga mangingisda, kargador sa tindahan, drayber sang dyip kag traysikel, kag iban pa.

Isa ka pwersa nga mapahulag sa rebolusyon Pilipino ang malaproletaryado. Handa sila nga maghimakas batuk sa mga pungsudnon kag makasahi nga kaaway sang pumuluyo nga Pilipino.

b. Ano ang lumpen-proletaryado?

Pareho sang malaproletaryado, ang lumpen-proletaryado bunga sang daku nga problema sa kawawad-an sang pangabuhian sa kaumhan kag kasyudaran. Nagakabuhi sila sa mga obra nga kontra-sosyal pareho sang pagpangawat, pagpanulisan, pang-holdap, pagpakilimos, pag-alpot, pagtakaw karabaw, kag iban pa.

Ang lumpen-proletaryado indi man sahi nga ginakilala sa papel sini sa produksyon. Ang hubon nga ini indi man kabahin ukon saray sang proletaryado. Ang “proletaryado” nagatumod lamang sa kinaiya sini nga wala sang ginapanag-iyahan sa kagamitan sa produksyon.

Mahuyang ang mga lumpen-proletaryo. Mahapos sila nga mabakal sang kaaway kag pwede nga mangin mapanghalit. Kinaandan nga halin sa ila ang nangin mga eskirol sa welga, impormer, maton kag pangsalakay sa kahublagan pangmasa. Madamo sa ila ang organisado sa mga gang kag sindikato.

Pero ang pila pwede nga magbag-o. Magamit sa rebolusyonaryo nga paghimakas ang ila pagkangil-ad sa reaksyunaryo nga estado kag kaisog sa inaway, basta mahalong sila nga maubayan. Kon nagaupod sa rebolusyon, nagadala sila sang pamensaron nga rebelde nga lagawan kag putsista.

10. Mga Ispeyal nga Grupo sa Katilingban

a. Ngaa ginahatagan naton sang partikular nga igtalupangod ang mga ispesyal nga grupo sa katilingban ?

Malahalon nga hatagan sang partikular nga atensyon ang ispesyal nga mga grupo sa katilingban bangud may ara sila sang partikular nga mga kinahanglanon kag natumod nga mga papel sa rebolusyon. Nagalapos kag indi gwa sa mga sahi sa katilingban Pilipino ang mga grupo nga ini. Sila ang mga mangingisda, pungsudnon minoriya, settler, kababainhan kag pamatan-on.

b. Ano ang kahimtangan sa katilingban sang mga mangingisda?

Ang mga mangingisda daku nga grupo sa katilingban sa Pilipinas, nga isa ka pulu-pulo nga banwa. Ang pangisda dugang nga pangabuhian sang masang mangunguma. May ara man nga mga bug-os panahon nga mangingisda nga matunga sa tatlo ka saray: ang manggaranon, nahanunga kag imol nga mangingisda.

Nagagamit ang manggaranon nga mangingisda sang kaugalingon nga baroto nga de-motor, dalagku nga mga lambat, kag iban pa nga kagamitan sa pangisda. Nagapanuhol sila sa mga imol nga mangingisda, kag may kita nga sobra sangsa sa kinahanglanon sang pamilya nila. Kabahin sila sa petiburgesya.

Nagagamit ang nahanunga nga mangingisda sang kaugalingon nga baroto, lambat nga kasarangan ang kadakuon, kag iban pa nga kagamitan sa pangisda nga mas mahuyang nga klase sangsa ginagamit sang manggaranon nga mangingisda. Kinaandan nga limitado sila sa mga pangisdaan nga munisipal, kag may kita nga bastante para sa kinahanglanon sang pamilya. Kinaandan nga kabahin man sila sa petiburgesya.

Nagagamit ang imol nga mangingisda sang mahuyang nga klase nga baroto, nagapangisda sa mga baybayon, kag ginakulang sa kita. Agud madugangan ang kita, masami nga nagapanguma sila ukon nagabaligya sang ila kusog-pangabudlay sa mga manggaran nga mangingisda kag kapitalista sa pangisda. Kabahin sila sa malaproletaryado.

Ang mga mangingisda ginahimuslan sang mga kapitalista nga US kag Hapon nga nagapangisda sa dagat kag nagasipot sa mga pangisdaan; sang mga agalon nga mayduta nga nagadumili sa ila nga magpangisda sa sulod sang mga konsesyon nga palaisdaan; sang mga lokal nga kapitalista sa pangisda nga nagadikta sang manubo nga presyo para sa hulik kag nagapautang nga sobra-sobra ang interes; kag sang mga abusado nga upisyal sang reaksyunaryo nga gubyrno nga nagapangilkil kag basta na lang naga-imponer sa ila sang buhis nga isda ukon kwarta. Sa tion nga nagatrabaho sa mga manggaran nga mangingisda kag kapitalista sa pangisda, ginahimuslan sila paagi sa manubo nga suhol ukon parte sa hulik.

Mapahulag sila para sa demokratiko nga rebolusyon sang banwa, labina ang mga nahanunga kag imol nga mangingisda. Malahalon ang papel nila sa pag-angtanay sang mga rebolusyonaryo nga pwersa sa lain-lain nga isla, paghakot sang mga kinahanglanon sang rebolusyon, pagdepensa sa mga pulo, kag pagpakaon sa pumuluyo. Mapauswag nila ang teorya kag praktika sang inaway banwa paagi sa pagsulong sa pagpakig-away sa tubig.

k. Ano ang kahimtangan sa katilingban sang mga pungsudnon minoriya?

Katorse ka porsyento sang populasyon sang Pilipinas ang mga pungsudnon minoriya, pareho sang mga Moro, Igorot, Ita kag iban pa. Nagapuyo ang kadam-an sa ila sa pinakaligwin nga mga lugar. Tuman sila nga ginpabayaan kag ginaabusong sang reaksyunaryo nga gubyrno. Biktima sila sang sobinismo nga Kristyano kag Malayo kag pagpamigos sang mga reaksyunaryo. Ginaagaw sang reaksyunaryo nga gubyrno, dumuluong nga mga korporasyon kag mga agalon nga mayduta ang duta nila.

Ginakilala sang Partido ang ila kinamatarung nga mag-angkon sang kaugalingon nga identidad kag magdesisyon sa kaugalingon. Mapasimpon sila sa iban pa nga pumuluyo nga Pilipino sandig lamang sa pagkaalalangay kag pagtahud sa ila kultura kag lahi.

May malahalon nga papel sa inaway banwa ang mga pungsudnon minoriya, labina ang mga yara sa mabukid nga lugar. Ang pagbuylog nila sa rebolusyonaryo nga armado nga paghimakas malahalon agud isulong ang gerilya nga pagpakig-away kag matukod ang mga baseng bukid.

Sa paghulag kag pagtratar sa pungsudnon nga minoriya, nagahimo ang Partido sang pag-analisar sa sahi kag ginahatagan sang pangunahon nga tum-ok, sa rebolusyonaryo nga kahublagan nila, ang pagpatingkad sa papel sang mga sahi nga ginahimuslan kag ginapigos.

d. Ano ang kahimtangan sa katilingban sang mga setler?

Ang mga setler amo ang mga mangunguma nga nadulaan sang duta kag natabog sa mga lugar nga kagulangan kag mabukid. Sa umpisa, may ara sila nga mapwestuhan kag matalauma nga kaugalingon nga duta sa mga interyor. Pero pagkatapos, ginapunggan sila sang reaksyunaryo nga gubyrno nga mag-angkon sang pormal nga titulo sa duta kag ginatabog pa gani. Biktima sila sang mga paglanggab sang duta, usura, pagpanghalit sang mga bandido kag pagpabaya sang reaksyunaryo nga gubyrno. Nagakabuhi ang kadam-an sa ila sa pusisyon sang manubo nga nahanunga kag imol nga mangunguma.

Ara sa kadutaan nga nagakabagay sa gerilya nga pagpakig-away ang mga setler. Bangud diri, tuman kamalahalon sang hilikuton pangpulitika sa kubay nila labina sa mga temprano nga halintang sang inaway banwa.

e. Ano ang kahimtangan sa katilingban sang kababainhan ?

Babayi ang katunga sang populasyon sang Pilipinas. Kabahin ang kadam-an sa ila sa mga sahi nga ginahimuslan kag ginapigos. Dugang sa makasahi nga pagpamigos, biktima man sila sang pagpamigos sang kalalakihan.

Dapat sila nga kilalahon bilang isa ka malahalon nga grupo sa katilingban nga makatungod sang pangkabilugan kag ispesyal nga mga katungdanan sa rebolusyon. Ang pagbuylog sang kababainhan sa paghimakas sang mga sahi nga ginahimuslan kag ginapigos ang magahilway sa ila halin sa pusisyon nga ginahamak kag manubo.

g. Ano ang kahimtangan sa katilingban sang pamatan-on ?

Daku nga bahin sang aton populasyon ang pamatan-on. Kabahin sa mga sahi nga mamumugon kag mangunguma ang mayoriya sa ila.

Dapat hatagan sang partikular nga igtalupangod ang pagpapagsik sang ila partisipasyon sa rebolusyon. Ini ang magapat-ud sa padayon nga pagtuhaw sang mga manugpadayon kag reserba sang rebolusyonaryo nga kahublagan. Bangud yara sa kapagsik ang pamensaron kag panglawason, madamo nga katungdanan sa rebolusyon ang nagakaigo tigayunon sang pamatan-on, pareho sang katungdanan sang mga Pulang hangaway. Kinahanglan nga tatapon sang mga kadre nga may edad ang mga pamatan-on nga rebolusyonaryo, kag ipaambit sa ila ang natipon nga mga eksperyensya. Samtang, ang pamatan-on man dapat makatuon nga makig-ugyon sa mga kadre nga may eksperyensya kag may edad.

Mga Talamdan

Guerrero, Amado, **Katilingban kag Rebolusyon Pilipino**

Sison, Jose Ma., **Krisis kag Rebolusyon Pilipino**

Sison, Juliet de Lima, ***Si Jose Ma. Sison Nahanungod sa Moda sang Produksyon***

Sison, Jose Ma., ***Malapyudalismo, Pabula ukon Kamatuoran***